

“Yleensä ne kaikki ideat lähtee niistä lapsista, mitä me tuolla pihalla tehdään”

Haikaran päiväkodin piha lasten fyysisen aktiivisuuden ja innostuksen mahdollistajana

Petra Lehtinen

Emmi Mujunen

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

LEHTINEN, PETRA & MUJUNEN, EMMI:

”Yleensä ne kaikki ideat lähtee niistä lapsista, mitä me tuolla pihalla tehdään”
Haikaran päiväkodin piha lasten fyysisen aktiivisuuden ja innostuksen mahdollistajana

Opinnäytetyö 62 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Toukokuu 2021

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Pilke päiväkotiki Haikaran kanssa. Tarkoituksena oli selvittää lasten ja työntekijöiden ajatuksia päiväkodin pihan mahdollisuuksista innostaa ja aktivoita lapsia liikkumaan. Tavoitteena oli löytää ideoita, kuinka Haikaran pihasta saataisiin mahdollisimman innostava ja fyysistä aktiivisuutta tukeva oppimisympäristö. Opinnäytetyön teoreettisena pohjana toimi lasten fyysisen aktiivisuuden suositukset, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden suositukset toimivasta ja turvallisesta oppimisympäristöstä sekä tutkimustieto innostumiseen vaikuttavista tekijöistä.

Tutkimus oli kvalitatiivinen, ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua. Tutkimukseen osallistui viisi eri ammattinimikkeillä toimivaa päiväkodin työntekijää sekä yhteensä kymmenen lasta kahdesta eri päiväkodin ryhmästä.

Tutkimuksen perusteella sekä työntekijät että lapset kaipasivat pihaan uudistuksia. Lapset nostivat tärkeäksi innostumiseen vaikuttavaksi tekijäksi leikin ja kaverisuhteet. Lisäksi tuloksissa nousi esille tarve lasten ja työntekijöiden yhteiselle ajalle ja yhteisen toiminnan mahdollisuudelle ulkoiluiden aikana. Työntekijät näkivät pihan miljööön ja motorisia taitoja kehittävien välineiden yhdessä vaikuttavan lasten innostumiseen kun taas lapset kokivat yksittäisten lelujen ja välineiden innostavan enemmän kuin itse piha kokonaisuutena.

Asiasanat: varhaiskasvatus, oppimisympäristöt, fyysinen aktiivisuus, innostuminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LEHTINEN, PETRA & MUJUNEN, EMMI:

“Usually All Those Ideas We Do in the Yard Come from Kids”

The yard of Haikara as an Enabler of Children’s Physical Activity and Enthusiasm

Bachelor's thesis 62 pages, appendices 4 pages

May 2021

This thesis was accomplished in collaboration with Pilke Kindergarten called Haikara. The purpose for this thesis was to find out the thoughts of children and employees about the possibilities of the kindergarten yard to inspire and activate children to play. The goal was to find ideas on how to make Haikara's yard a learning environment that is as inspiring and supportive of physical activity as possible.

The research was qualitative, and interviews were used as the data collection method. Five kindergarten employees with different professional titles and a total of 10 children from two different kindergarten groups participated in the study.

Based on the study, both the employees and the children needed renovations in the yard. Children mentioned playing and friendships as important factors influencing enthusiasm. In addition, the results highlighted the need for children and employees to work together and the possibility of joint activities during outdoor activities. The employees saw the yard’s milieu and motor skills development tools together influencing to children’s enthusiasm, while the children felt that individual toys and tools inspired them more than the yard as a whole.

Key words: early childhood education, learning environment, physical activity, enthusiasm

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	7
	2.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	7
	2.2 Päiväkoti tutkimusympäristönä.....	8
3	FYYSINEN AKTIIVISUUS LAPSEN KEHITYKSEN TUKENA	9
	3.1 Fyysinen aktiivisuus	9
	3.2 Fyysinen aktiivisuus päiväkodissa.....	11
	3.3 Motorinen kehitys	13
4	OPPIMISYMPÄRISTÖ	15
	4.1 Pedagoginen oppimisympäristö	15
	4.2 Fyysinen oppimisympäristö	16
	4.2.1 Liikuntaympäristö.....	16
	4.2.2 Lelut ja välineet.....	17
	4.3 Psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö	18
	4.4 Turvallisuus	19
5	LAPSEN INNOSTUKSEN TUKEMINEN	22
	5.1 Kasvattajien asenteet.....	22
	5.2 Lapsen osallisuus.....	23
	5.3 Toimintaan sitoutuminen	24
	5.4 Lähikehityksen vyöhyke	25
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	27
	6.1 Tutkimusmenetelmä.....	27
	6.2 Aineiston keruu	28
	6.3 Analysointi.....	30
7	LASTEN NÄKEMYKSIÄ AKTIVOIVASTA JA INNOSTAVASTA PIHASTA	32
	7.1 Leikin tärkeys	32
	7.2 Turvallinen piha.....	33
	7.3 Toiveet täyttävä oppimisympäristö	35
8	TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ AKTIVOIVASTA JA INNOSTAVASTA PIHASTA.....	39
	8.1 Monipuolisuus osana innostumista	39
	8.2 Työntekijän vastuu turvallisuudesta	41
	8.3 Kehittyvä oppimisympäristö	43
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	46
	9.1 Tulosten tulkinta	46

9.2 Kehitysideat	48
10 POHDINTA	52
10.1 Eettisyys ja luotettavuus	52
10.2 Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusehdotukset	54
LÄHTEET	56
LIITTEET	59
Liite 1. Saatekirje työntekijöille	59
Liite 2. Saatekirje huoltajille	60
Liite 3. Lasten haastattelurunko	61
Liite 4. Työntekijöiden haastattelurunko	62

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa monet asiat ovat muuttuneet vuosikymmenien saatossa ja ihmisten arkielämä on helpottunut. Liikuntatieteiden tohtori ja lasten liikuntakasvatuksen dosentti Arja Sääkslahti (2015) lisää, että samalla tavalla nämä muutokset näkyvät pienten lasten elämässä. Päiväkotimatkat liikutaan yhä useammin autoilla kävelyn tai pyöräilyn sijaan, eikä jokaisen lapsen päivittäisiin rutiineihin kuulu enää monen tunnin ulkoilut. (Sääkslahti 2015 73, 126.) Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaan lasten tulisi liikkua päivittäin yhteensä vähintään kolme tuntia sisällä tai ulkona (Iloa, leikkiä ja... 2016, 9). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 47) korostavat, että pohja lasten terveelliselle ja fyysistä aktiivisuutta arvostavalle elämäntavalle luodaan varhaiskasvatuksen ja huoltajien yhteistyöllä.

Arkiliikunnan vähentymisen ja kiireisemmän arjen myötä lapsen ainoa mahdollisuus pidempiaikaiseen ulkoiluun ja liikunnallisten perustaitojen kunnolliseen harjoitteluun saattaa olla juuri päiväkotipäivän ulkoiluhetket. Kotoa lähtevällä innostuksella on suuri merkitys lasten tulevaisuuden liikuntatottumuksille ja taidoille, mutta kotoa tulevan tuen ollessa heikkoa, on varhaiskasvatuksella suuri merkitys siihen, millaisen kuvan lapsi liikkumisesta saa ja millaisia taitoja hän oppii. Luomalla päiväkotiin laadukas ja kaikenlaisia liikkumisen taitoja kehittävä ympäristö, voidaan mahdollistaa kehitys myös niille lapsille, jotka eivät kotona sitä välttämättä saa. (Sääkslahti 2018, 80.)

Opinnäytetyön alussa käydään läpi työn tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen tarkastellaan työn toimintaympäristönä olevaa päiväkotia, joka on yksi varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Kolmannessa, neljännessä ja viidennessä luvussa käsitellään opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat; lapsen fyysinen aktiivisuus, oppimisympäristöt ja lapsen innostuminen toimintaan. Teoreettisen osuuden jälkeen avataan aineistonkeruumenetelmän syntyneet tutkimustulokset. Tutkimustuloksia käsitellään johtopäätöksissä, jonka jälkeen viimeisessä luvussa pohditaan työn eettisyyttä, luotettavuutta ja koko opinnäytetyöprosessia.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, millaisena Haikaran päiväkodin piha olisi lapsia innostavampi ja entistä aktivoivampi omaehtoiseen liikkumiseen. Lisäksi työssä tutkitaan, kuinka työntekijöiden henkilökohtaiset asenteet vaikuttavat lasten omaehtoiseen liikkumiseen ja sen kehittymiseen. Opinnäytetyön tuloksena saadaan materiaalia, jonka avulla Haikara voi lähteä kehittämään pihaansa monipuolisemmaksi sekä lapsia innostavammaksi ja aktivoivammaksi.

2.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Haikaran lasten kokemuksia ja työntekijöiden näkemyksiä pihan mahdollisuuksista innostaa lapsia liikkumaan ja tukea heidän fyysistä aktiivisuuttaan. Tarkoituksena on selvittää, mikä varhaiskasvatusikäisiä lapsia saa innostumaan liikkumisesta.

Tavoitteena on yhteistyössä päiväkodin työntekijöiden, sekä päiväkodissa olevien lasten kanssa löytää kehitysideoita, joilla voidaan tehdä Haikaran pihasta lasten fyysistä aktiivisuutta tukeva, sekä omaehtoisten liikkumiseen innostava oppimisympäristö. Tavoitteena on tuottaa materiaalia, jota Haikaran päiväkotiki voi käyttää myöhemmin pihan suunnittelussa tai kehittämisessä.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisena piha innostaa ja aktivoi lapsia omaehtoiseen liikkumiseen?
2. Mitä vaaditaan toimivalta, turvalliselta ja lapsia innostavalta piha-alueelta?
3. Miten päiväkotiki Haikaran pihasta saadaan lapsia innostava oppimisympäristö?

2.2 Päiväkoti tutkimusympäristönä

Varhaiskasvatustalain 540/2018 § 2 mukaan ”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan varhaiskasvatuksessa luodaan pohja lapsen kasvulle ja elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden vahvistaminen kuuluvat osaksi varhaiskasvatuksen tehtävää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14, 19.)

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta (Varhaiskasvatustalain 540/2018 § 1). Varhaiskasvatuksen muodoista yleisin on päiväkotitoiminta, jossa toiminta on ryhmämuotoista ja tarkoin pedagogisesti perusteltua (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 18). Opinnäytetyössä tarkastellaan vain päiväkodissa toteutettavaa varhaiskasvatustoimintaa.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä päiväkotii Haikaran kanssa, joka on osa Pilke päiväkodit Oy:tä. Pirkkalassa sijaitseva Haikara tarjoaa yksityistä varhaiskasvatusta 0–6-vuotiaille lapsille kahdeksassa eri ryhmässä. Haikaran periaatteisiin kuuluu kestävän elämäntavan kunnioittaminen sekä myönteinen asenne luontoa kohtaan. Päivittäinen ulkoilu säästä riippumatta on keskeisessä roolissa päiväkodin arjessa. Haikaran oppimisympäristöt ovat Pilke Oy:n mukaisesti pedagogisin perustein muovautuvia, joustavia sekä yhteisöllisiä tiloja, jotka toimivat lapsia ja pienryhmätoimintaa ajatellen. Oppimisympäristöihin kuuluu sisätilojen lisäksi ulkotilat, luonto sekä rakennettu lähiympäristö. Ympäristöjen suunnittelussa, rakentamisessa ja kehittämisessä otetaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä ajatus lapsuuden merkityksen ymmärtämisestä, lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisesta ja leikin arvostamisesta. Lapset osallistuvat mahdollisuuksien mukaan oppimisympäristöjen suunnitteluun ja rakentamiseen. (Kurkinen 2021.)

3 FYYSINEN AKTIIVISUUS LAPSEN KEHITYKSEN TUKENA

Liikkuminen on suuressa osassa ihmisen kokonaisvaltaista terveyttä ja se on välttämätöntä etenkin pienten lasten kehityksen ja kasvamisen kannalta (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2017, 13). Vuonna 2019 77 % prosenttia suomalaisista 1–6 vuotiaista lapsista osallistui varhaiskasvatukseen (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2020). Lähes neljä viidesosaa suomalaisista lapsista viettää suuren osan varhaislapsuudestaan päiväkodissa, mikä tarkoittaa, että siellä vietetyllä ajalla on merkittävä osuus lasten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta (Soini & Sääkslahti 2017, 135). Tämä antaa hyvän syyn tarkastella päiväkodin roolia lasten fyysiseen aktiivisuuteen ja sen tuomiin hyötyihin. Tässä luvussa käsitellään fyysisen aktiivisuuden merkitystä lapsen kasvuun, terveyteen sekä motoriseen ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen.

3.1 Fyysinen aktiivisuus

Caspersen ym. (1985) määrittelevät fyysisen aktiivisuuden tarkoittavan kaikkea lihasten tahdonalaista liikettä, jossa kuluu energiaa enemmän kuin levossa (Soini & Sääkslahti 2017, 129). Varhaiskasvatussuunnitelma täsmentää fyysisen aktiivisuuden olevan kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan muotoja, kuten leikit sisällä ja ulkona, retket ja liikuntatuokiot (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 48).

”Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (Convention on the Rights of the Child), joka on tärkein lapsen oikeuksia sääntelevä ihmisoikeussopimus” (Muuronen 2016, 7). Suositusten mukaan lasten tulisi liikkua vähintään kolme tuntia päivässä. Liikunnan määrä koostuu kevyestä, reippaasta ja erittäin vauhdikkaasta fyysisestä aktiivisuudesta. Kevyttä fyysistä aktiivisuutta ovat muun muassa käveleminen, tasapainoleikit ja keinuminen, roolileikit ja arjen askareet kuten pukeutuminen, riisuminen tai tavaroiden järjesteleminen. Reippaalla aktiivisuudella tarkoitetaan esimerkiksi reipasta kävelyä, potkulautailua, pyöräilyä tai nopeaa tanssia. Vauhdikasta ja kuormittavaa fyysinen aktiivisuus on, kun lapsi

juoksee kovaa, hyppii trampoliinilla, hiihtää, ui tai kiipeää mäkeä sekä portaita ylös. Erittäin kevyttä eli lähes passiivista toimintaa ovat esimerkiksi piirtäminen, kuvien katseleminen, hiekkakakkujen tekeminen, palapelin kokoaminen tai syöminen. (Iloa, leikkiä ja... 2016, 15.)

Fyysisen aktiivisuuden suosituksille ei kuitenkaan pidä antaa liikaa painoarvoa, sillä jokainen lapsi on erilainen ja jokaiselle liikunnan vasteet ovat yksilölliset (Tammelin 2017, 55). Pienillä lapsilla fyysinen aktiivisuus on luonnollinen osa elämää. Sen avulla lapsi oppii ymmärtämään ympäristöään, hahmottamaan omaa kehoaan ja kehittämään motorisia taitojaan. (Soini & Sääkslahti 2017, 129.) Ahosen (2018) mukaan on kuitenkin harhakuvitelmaa ajatella, että jokainen lapsi liikkuisi luonnostaan paljon. Temperamenttipiirteiltään aktiiviset lapset liikkuvat luonnostaan paljon, mutta joukossa on myös paljon lapsia, joiden aktiivisuus on vähäisempää. (Ahonen 2018, 272.)

Fyysisen aktiivisuuden vaikutuksista lasten terveyteen on paljon vähemmän tutkimuksellista tietoa ja perustuvaa näyttöä kuin olisi tarve. Lapsilla liikunnan edistäviä vaikutuksia terveyteen on myös vaikeampi osoittaa, sillä lapsilla ei ole elintapasairauksia ja he ovat usein biologisesti perusterveitä. Lapsuudessa yksilötasolla tehdyillä pienilläkin myönteisillä teoilla voi olla pitkän ajan kuluessa huomattava vähentävä vaikutus kroonisiin sairauksiin ja niiden seurauksiin väestötasolla. (Vuori 2013, 145–147.) Fyysisen aktiivisuuden tuomia hyötyjä ovat muun muassa tuki- ja liikuntaelimistön kehittyminen, luu- ja lihasmassan lisääntyminen, sekä aivojen ja hermoverkkojen kehittyminen, lisäksi se ehkäisee sairauksia ja niiden riskitekijöiden ilmenemistä, luo edellytyksiä elinikäisille terveellisille elämäntavoille sekä parantaa liikkuvuutta ja painonhallintaa (Vuori 2013, 148–158).

Viimeisimmistä Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimuksista käy ilmi, että alle kouluikäisistä lapsista vain noin 10–20 % liikkuvat tarpeeksi suotuisan kasvun ja kehityksen kannalta eli nykyisten liikuntasuosittelun mukaan. Tutkimus osoittaa myös, että lapsista vain hieman yli puolet ulkoilevat päiväkodin jälkeen ja noin 10 % ei pääse ulkoilemaan iltaisin ollenkaan. (Haapala ym. 2016, 12–13.) Jaakkolan, Liukkosen ja Sääkslahden (2017, 13) mukaan viime vuosikymmenien aikana tapahtuneesta kehityksestä ja elämäntapamuutoksista johtuen arjen

fyysinen aktiivisuus on vähentynyt, jonka myötä fyysinen passiivisuus on lisääntynyt. Fyysisellä passiivisuudella tarkoitetaan yleisesti istumista ja muuta fyysisesti passiivista toimintaa ja paikallaanoloa, pois lukien seisominen, siitä huolimatta, että se kuluttaa energiaa vain hieman enemmän kuin lepo (Tremblay ym. 2012, 1–4). Myös Vuori (2013) yhtyy Jaakkolan, Liukkosen ja Sääkslahden väitteeseen fyysisen aktiivisuuden vähentymisestä ja pitää lisäksi huolestuttavana lasten lisääntyneitä lihavuutta, mikä voi selittyä pitkälti nimenomaan lisääntyneellä passiivisella ajankäytöllä, kuten television katselulla. Tätä on kuitenkin hankala tutkimuksellisesti todeta, sillä jokaisen lapsen energiankulutus on erilainen. Lihavuus heikentää sekä sen hetkistä, että tulevaa terveyttä ja sillä on usein noidankehämäinen vaikutus lapsen terveyteen ja fyysiseen aktiivisuuteen. Toisin sanoen, kun lapsi on lihava hän ei kykene muiden lailla osallistumaan ja olemaan fyysisesti aktiivinen, mikä edesauttaa lihavuuden lisääntymistä. Tulee kuitenkin muistaa, että pienellä lapsella vähäinen ylipaino ei tuo terveysongelmia. (Vuori 2013, 153–154.)

3.2 Fyysinen aktiivisuus päiväkodissa

Monipuolinen liikkuminen sisällä ja ulkona sekä pitkäaikaisen paikallaanolon välttäminen kuuluvat varhaiskasvatuksen yhteisöjen periaatteisiin. Varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu lisäksi lasten innostaminen ja kannustaminen liikkumiseen sekä liikunnan ilon kokemiseen. Varhaiskasvatuksen arki sisältää ohjattua liikuntaa, mutta omaehtoisen liikkumisen tulee olla osa jokapäiväistä toimintaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 31.) Ahosen (2017, 273) mukaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden tulee olla aiempaa tietoisempia lasten omaehtoisesta liikkumisesta esimerkiksi ulkoilujen aikana.

Pedagogisen toiminnan keskeiset periaatteet ja tavoitteet on koottu oppimisen alueisiin. Oppimisalueista kasvan, liikun ja kehityn, käsittelee liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa liikuntakasvatusta on toteutettava säännöllisesti ja monipuolisesti sekä sen tulee olla tavoitteellista ja lähteä lapsien omista toiveista sekä mielenkiinnonkohteista. Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet korostaa ryhmässä liikkumisen tärkeyttä, sosiaalisten taitojen kehityksen kannalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40, 47–48.) Ahonen (2017, 273) painottaa, että liikuntakasvatukseen tulisi tietoisesti kiinnittää enemmän huomiota ja sen tulisi olla tavoitteellisempaa.

Päiväkodissa fyysinen aktiivisuus on osa lasten jokaista päivää. Ohjatut säännölliset liikuntatuokiot ovat vakiintuneet päiväkotien arkeen, sillä niiden katsotaan olevan suuressa merkityksessä lapsen kehitykselle. Varhaiskasvatuksessa lasten liikkuminen onkin yksi pedagogisen toiminnan lähtökohdista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40, 48.) Ahonen (2017, 272) kuitenkin muistuttaa, ettei arki varhaiskasvatuksessa ole niin liikunnallista kuin sen oletetaan olevan. Liikuntatieteiden maisterin Anne Soinin (2015) tekemän tutkimuksen mukaan päivähoitopäivän ulkoilun aikana lasten fyysisestä aktiivisuudesta 46 % oli intensiteetiltään luokiteltavissa erittäin kevyeksi. Reippaaksi tai vauhdikkaaksi luokiteltavaksi aktiivisuus ulkona oli vain 2 %. (Soini 2015, 64.) Lisäksi tutkimukset osoittavat, että varhaiskasvatusikäiset lapset voivat käyttää jopa 10 tuntia päivästä erittäin kevyeen toimintaan (Soini 2015, 63; Soini ym. 2011, 55).

Vaikka tavoitteellinen liikuntakasvatus on suuressa roolissa pedagogisia suunnitelmia, tulisi päiväkodissa kiinnittää entistä enemmän huomiota lasten omaehtoiseen liikkumiseen (Ahonen 2017, 273). Sääkslahti (2015) tuo esille, kuinka useat tutkimukset ovat osoittaneet, että juuri vapaassa ja omaehtoisessa leikissä lapset ovat aktiivisimmillaan. Lisäksi hän täsmentää, että lapset, jotka viettävät enemmän aikaa ulkona ovat fyysisesti aktiivisempia, kuin lapset, jotka viettävät aikaa sisätiloissa. (Sääkslahti 2015, 133.) Tätä puoltaa myös Soinin (2015, 64) tutkimuksessa ilmi tulleet tulokset siitä, miten lasten toiminnasta 86 % oli intensiteetiltään erittäin kevyttä sisätiloissa, kun taas ulkona edellä mainitut 46 %. Lasten liikkeet eivät siis ole irrelevantteja, vaan ne muokkautuvat osaksi toimintaan ja suhteutuvat vallitseviin olosuhteisiin (Paju 2013, 153).

3.3 Motorinen kehitys

Lapsen keho muuttuu ja kehittyy vauhdilla, jolloin se tarvitsee jatkuvasti erilaisia liikkumiseen liittyviä ärsykeitä kehittyäkseen (Soini & Sääkslahti 2017, 131). Motorisella kehityksellä tarkoitetaan prosessia, jossa lapsen tahdonalainen liikkuminen ja siihen liittyvät taidot kehittyvät (Sääkslahti 2018, 29). Gallahue & Cleland-Donnelly (2003) toteavat, että motoristen taitojen kehittymisen kannalta, täytyy lapsen fyysisten edellytysten, hermostollisen kehityksen ja havaintotoimintojen olla riittävän pitkälle kehittyneitä sekä lapsella tulee olla mahdollisuuksia liikkua (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 137). Stodden ym. (2008) painottavat, että mitä paremmat motoriset taidot lapsella on, sitä enemmän hänellä on myös mahdollisuuksia olla fyysisesti aktiivinen (Soini 2015, 19). Motorinen kehitys ei tapahdu aina suoraviivaisesti, vaan siinä on jaksoja, jolloin kehitys vaikuttaa pysähtyneen tai jopa taantuvan (Jaakkola 2017, 148).

Donnelly ym. (2017) jakavat motoriset perustaidot liikkumistaitoihin, tasapainotaitoihin ja välineenkäsittelytaitoihin. Liikkumistaitoja ovat muun muassa käveleminen, hyppääminen ja kiipeäminen. Tasapainotaitoihin kuuluvat kääntyminen, pysähtyminen ja tasapainoilu. Välineenkäsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, kiinni ottaminen, potkaiseminen ja pomputtaminen. (Jaakkola 2017, 161.) Motorisen kehityksen prosessi on osittain geeniperimän ohjaamaa, mutta ympäristöllä ja lapsen liikkumismahdollisuuksilla on suuri vaikutus motoristen taitojen kehitykselle (Malina ym. 2004, Sääkslahden 2015, 51 mukaan).

Donnellyn, Muellerin ja Gallahuen (2017) sanoin motorinen kehitys etenee vaiheittain, joista ensimmäinen on refleksitoimintojen vaihe (0–1 v.), toinen on alkeellisten taitojen omaksumisen vaihe (2–3 v.) ja kolmas motoristen perustaitojen oppimisen vaihe (3–8 v.) (Jaakkola, 2017, 160). Lapsen ensimmäisen vuoden aikana luut ja lihakset kehittyvät ja aivot kypsyvät. (Malina ym. 2004, Soinin ja Sääkslahden 2017, 131 mukaan.) Silloin toimintaa ohjaavat pääasiassa refleksit, joiden tarkoituksena on turvata lapsen selviytyminen sekä geneettisen perimän ohjaamat refleksit, jotka luovat pohjan lapselle ominaisille tavoille liikkua ja toimia (Sääkslahti 2018, 51). 1-vuotiaana lapsen tahdonalainen liikkuminen on jo kehittynyt ja tästä eteenpäin myös motoristen taitojen

kehittyminen on suuressa roolissa. Motoriset taidot kehittyvät nopeasti 3–6-vuotiaana, jolloin virikkeitä täytyy olla paljon saatavilla. (Soini & Sääkslahti, 2017, 131.)

4 OPPIMISYMPÄRISTÖ

Ympäristö ei ole pelkästään fyysinen elämistila, vaan se syntyy ihmisten toiminnan ja vuorovaikutuksen myötä. Sen lisäksi, että ympäristö määrittää ihmistä, myös ihmiset määrittävät jatkuvasti ympäristöä ja suhdettaan siihen. (Raittila 2008, 14–16; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.) Tässä luvussa tarkastellaan päiväkodin oppimisympäristöjä ja niiden vaikutusta lasten fyysiseen aktiivisuuteen. Tämän lisäksi luvussa tarkastellaan lasten turvallisuutta. Kuviossa 1 kootaan yhteen erilaiset oppimisympäristöt.

4.1 Pedagoginen oppimisympäristö

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 32) määrittelyn mukaan oppimisympäristö koostuu muun muassa fyysisestä ympäristöstä, psyykkisistä tekijöistä sekä sosiaalisista suhteista. Siihen kuuluvat tilat, paikat ja yhteisöt, joissa lapset voivat oppia ja kehittyä käytössä olevien resurssien, kuten käytäntöjen ja tarvikkeiden avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32.) Yhdessä nämä muodostavat pedagogisen oppimisympäristön ulottuvuuden (Savander-Ranne & Lindfors 2013, 14). Varhaiskasvatuslaissa (540/2018 §10) edellytetään, että varhaiskasvatusympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö.

Oppimisympäristön kehittämisessä ja arvioimisessa tulee huomioida, miten se palvelee kunkin lapsen ja koko ryhmän tarpeita (Koivunen 2009, 179). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan oppimisympäristöjä tulee kehittää niin, että varhaiskasvatukselle asetetut pedagogiset tavoitteet ovat saavutettavissa. Niiden saavuttamiseksi toimivassa oppimisympäristössä lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa, oppia ja kehittää taitojaan. Heille on tärkeää luoda vaihtoehtoja monipuoliseen ja mieluisaan tekemiseen sekä vauhdikkaaseen liikkumiseen. Lisäksi oppimisympäristön tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja johdattaa vapaaseen leikkiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32.) Lapsien ottaminen mukaan suunnitteluun varmistaa sen, että tilat ja välineet palvelevat lasten tarpeita ja

toiveita paremmin sekä innostaa lapsia myös liikkumaan mieleisellä tavallaan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32). Savander-Ranne ja Lindfors (2013, 14) painottavat, että se millaiseksi oppimisympäristö koetaan, vaikuttaa oppimistuloksiin.

4.2 Fyysinen oppimisympäristö

”Fyysisen ympäristön järjestäminen on osa tavoitteellista pedagogiikkaa.” (Raittila & Siippainen 2017, 285), sillä fyysiset elementit luovat raamit toiminnalle. (Paju 2013, 77). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 32) mukaan oppimisympäristön täytyy tarjota lapsille tilaa mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen liikkumiseen, leikkeihin sekä rauhalliseen oleiluun. Pönkkö & Sääkslahti (2017, 147) täsmentävät vielä, kuinka jokaiselle toiminnalle tulisi olla oma paikkansa.

Fyysinen oppimisympäristö pitää sisällään konkreettiset tilat ja rakenteet, joissa lapsi päiväkodissa toimii. Pihan valaistus ja värimaailma vaikuttavat lasten viihtyvyyteen, käyttäytymiseen ja osaltaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Koivunen 2009, 179–180.) Sääkslahti (2015) toteaa pihan koon olevan yksi fyysisen oppimisympäristön osa-alueista. Suuressa pihassa lapsella on enemmän mahdollisuuksia liikkua ja näin ollen myös kehittää motorisia taitojaan. Pienissä ja sokkeloisissa pihossa lapsi joutuu varomaan enemmän, mikä rajoittaa lapsen omaehtoista toimintaa. Pieni piha-alue johdattelee kasvattajia muistuttamaan muiden lasten varomisesta rajoittaen toimintaa. Fyysiseen oppimisympäristöön vaikuttavat lisäksi välineistö ja kiinteät elementit. Vapaasti saatavissa olevat välineet houkuttelevat lapsia omaehtoiseen leikkiin ja liikkumiseen, kun taas lukituissa varastoissa olevat lelut vähentävät sitä. (Sääkslahti 2015, 75, 171.)

4.2.1 Liikuntaympäristö

Ulkotilat antavat sisätiloja suuremman vapauden liikkua. Ulkona on lisäksi mahdollisuus käyttää sellaisia liikuntavälineitä, joita ei ole mahdollisuus käyttää

sisätiloissa. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 147.) Ulkona liikkumiseen houkuttelevia asioita ovat esimerkiksi metsämaasto, tasainen pelialue, rappuset, rinnealue, kiipeilyyn ja tasapainoiluun innostavat välineet, heittoseinä, keinut sekä pensaat ja puut (Sääkslahti 2015, 134–135).

Epätasainen metsämaasto lisää fyysistä aktiivisuutta, sillä lapsi joutuu käyttämään enemmän lihaksiaan liikkuaan luonnossa. Hyppääminen kiveltä toiselle, tasapainoilu puun runkojen päällä ja käpyjen heittäminen kehittävät lihaskunnan lisäksi myös lapsen motorisia taitoja. (Sääkslahti 2015, 134, 171.) Luonnonvarakeskuksen ja suomalaisen korkeakoulun, sekä tšekkiläisen korkeakoulun tekemän tutkimuksen perusteella elävä luonto päiväkodin pihassa voi parantaa lasten terveyttä jo kuukaudessa. Päiväkodin pihaan lisätty kunta tai siirtonurmi paransi muun muassa lasten immuunijärjestelmää. (Jokinen 2020.) Pönkkö ja Sääkslahti (2017, 497) esittävät, että muiden leikkialueiden rinnalla myös asfaltoidun alueen on todettu lisäävän lasten fyysistä aktiivisuutta.

4.2.2 Lelut ja välineet

Ulkoilujen aikana lapsille tulisi tarjota eri vuodenaikoihin soveltuvia välineitä. Talvella tällaisia välineitä voisivat olla lumikolat, liukurit, pulkat sekä lumilapiot. Lisäksi talvella yhdessä tehty hiihtolatu päiväkodin pihassa tai lumikasasta rakennettu liukumäki innostavat lapsia monipuoliseen liikkumiseen (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 142, 147). Kesäisin lapsia innostavia välineitä ovat hyppynarut, potkulaudat, trampoliinit, vanteet sekä erilaiset pallot ja mailat (Sääkslahti 2015, 171). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 48) linjaa, että välineiden täytyy olla helposti lasten saatavilla, mutta Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa julkaisussaan, että varhaiskasvattajien on muistettava, ettei välineiden tarvitse tehdä lasten elämää helpoksi. Jotkut välineet voivat olla esimerkiksi raskaita tai vaikeita siirrellä, jolloin lapsi joutuu tekemään fyysisesti töitä leikkiäkseen niillä. (Iloa, leikkiä ja... 2016, 26.)

Pihoja suunniteltaessa tulee huomioida välineiden ja niiden asettelun sopivuus jokaiselle ikä-, kehitys- ja taitotasosta riippumatta. (Huovinen & Rintala 2017, 411). Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksiin (2016) on listattu

välineitä, joita tulisi tarjota varhaiskasvatusikäisille. Välineet on jaettu alle 3-vuotiaiden ja 3–6-vuotiaiden välineisiin. Alle 3-vuotiaiden perusvälineistöä ovat työnnettävät kuorma-autot, päällä istuttavat mopot, sekä eri materiaaleista tehdyt erikokoiset pallot. 3–6-vuotiaiden perusvälineistöön kuuluu alle kolmevuotiaiden välineistön lisäksi erilaiset mailat ja pallot, hyppynarut, potku- ja polkupyörät, potkulaudat sekä kuvia suunnistukseen. Näiden lisäksi pihassa voidaan hyödyntää vanhoja autonrenkaita ja tasapainolautoja. (Iloa, leikkiä ja... 2016)

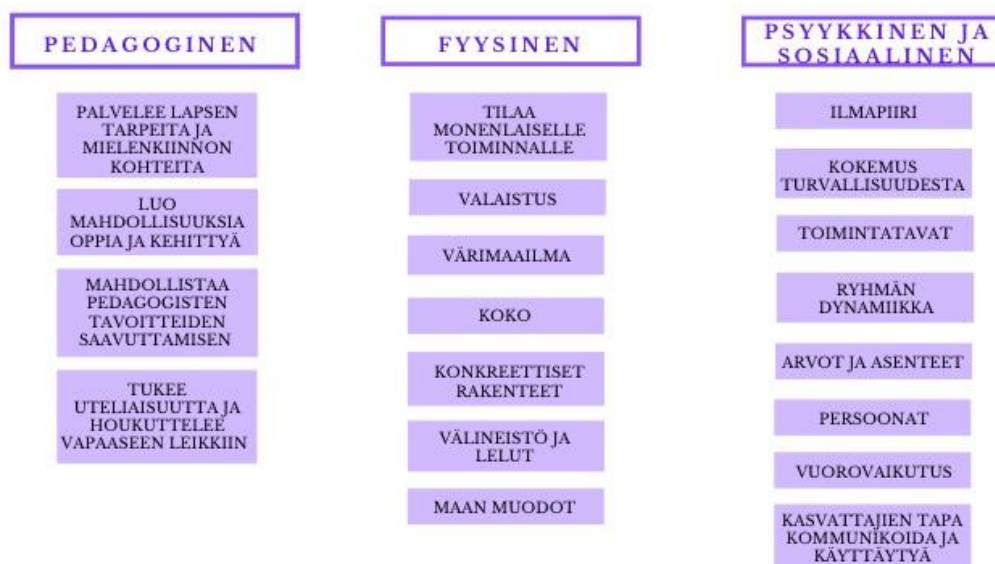
4.3 Psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö

Psyykkistä ja sosiaalista oppimisympäristöä tarkastellessa keskeistä on tiloissa ja tilanteissa oleva ilmapiiri. Ilmapiiri voi olla teoreettisesti vaikeasti määriteltävissä, sillä se on monen eri asian summa. Yleisesti hyvään ilmapiiriin liitetään yksilöiden sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, vuorovaikutus sekä jäsenten kokemus ryhmään kuulumisesta. Vaikka toimintatavat olisivat ryhmässä teknisesti hallussa, voivat kuitenkin pienet asiat muuttaa koko toiminnan ilmapiirin. (Koivunen 2009, 182–183; Ahonen 2017, 113.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan oppimisympäristön ilmapiirin tulee olla kunnioittava, jossa erilaiset tunteet ovat sallittuja. Työntekijöiden velvollisuus on auttaa lapsia ilmaisemaan ja säätämään tunteitaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33.) Psyykkinen oppimisympäristö pitää sisällään myös lapsen kokemuksen turvallisuudesta (Koivunen 2009, 182–183).

Sosiaaliseen oppimisympäristöön määritellään tarkemmin kuuluvaksi ryhmän toimintatavat, dynamiikka sekä tilassa olevien ihmisten vuorovaikutus. Sosiaaliseen oppimisympäristöön sisältyy myös lasten keskinäiset suhteet, ryhmän sisäiset arvot sekä asenteet. Suuressa roolissa ovat myös lasten ja aikuisten välinen vuorovaikutus sekä aikuisten keskinäinen ilmapiiri. Näitä kaikkia tukevat kasvattajan persoona, tapa kommunikoida ja käyttäytyä sekä asenne. (Koivunen 2009, 182–183.)

OPPIMIS- YMPÄRISTÖT

Ympäristö ei ole pelkästään fyysinen elämistila, vaan se syntyy ihmisten toiminnan ja vuorovaikutuksen myötä. Ympäristö määrittää ihmistä ja ihmiset määrittävät jatkuvasti ympäristöä ja suhdettaan siihen.

KUVIO 1. Oppimisympäristöt

Pihaa tarkastellessa oppimisympäristöä voidaan tarkastella esimerkiksi yllä olevista kolmesta eri näkökulmasta. Pedagoginen oppimisympäristö pitää sisällään lapsen kasvun ja kehityksen kannalta oleellisia tekijöitä. Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat konkreettiset oppimisympäristöön vaikuttavat tekijät. Psykykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö sisältää asioita, jotka vaikuttavat keskeisesti siihen, millainen kokemus lapselle jää ympäristössä toimimisesta.

4.4 Turvallisuus

Suurin osa lapsille sattuvista hoitoa vaativista tapaturmista on kaatumisia, tippumisia ja törmäämisiä ja siksi päiväkodin oppimisympäristöä suunniteltaessa on tärkeää ottaa hyvin huomioon turvallisuuden näkökulma. Piha-aluetta

suunniteltaessa yksi huomioitava seikka on, että se on käyttökelpoinen ympäri vuoden. Lisäksi ulkoilualueen tulee olla ilmastoltaan terveellisessä ja meluttomassa paikassa. Jokaisen toimintayksikön on laadittava oma turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelma pitää sisällään toimintayksikön ja toiminnankuvauksen, yksikössä olevien henkilöiden määrän sekä pelastusviranomaisia varten tarvittavat tiedot. Lisäksi jokaisella pihalla suositellaan olevan mahdollisten hätätilanteiden varalle selkeästi näkyvä tunnistetaulu. Päiväkodin henkilöstön vastuulla on huolehtia jatkuvasti pihan turvallisuudesta ja tarkistaa välineiden turvallisuus silmämääräisesti päivittäin. (Saarsalmi 2008, 22–23, 35, 67, 70.) Vaikka turvallisuus onkin tärkeä huomioon otettava seikka, liiallinen turvallisuuden tavoittelu ja korostaminen eivät saisi estää lasta leikkimästä ja kokeilemasta omia fyysisiä rajojaan (Muuronen 2016, 9).

Pihassa olevien leikkivälineiden täytyy olla kestäviä ja käyttöturvallisia sekä soveltuvia kaikille leikkijöille ikätasosta tai liikkumista rajoittavista tekijöistä huolimatta. Tämä tarkoittaa sitä, että piha on esteetön kaikille ja suunnittelussa on otettu huomioon laaja-alaisesti kaikki mahdollisesti liikkumiseen vaikuttavat tekijät kuten esimerkiksi näkö- tai kuulovamma. (Saarsalmi 2008, 67, 70.) Leikkivälineitä ei pidä sijoittaa liian lähelle toisiaan, vaan niiden ympärillä tulee olla riittävästi vapaata tilaa. Rakenteet eivät saa olla sellaisia, että lapsi voisi kuristua tai jäädä niihin kiinni. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, n.d.) Leikkivälineiden alle on sijoitettava iskua vaimentava alusta aina, kun pudotus on yli 600 millimetriä eikä pihassa saa olla jyrkkiä korkeuseroja. Aidan korkeuden on oltava vähintään 1200 millimetriä maaston muutokset huomioituna. Pihan valaistuksen täytyy olla riittävä, kuitenkin huomioiden myös varjopaikat sekä pihan porteissa on käytettävä vähintään kaksoislukitusta, jota lapset eivät saa itse auki. (Saarsalmi 2008, 67–70.)

Lapsen kokemus turvallisuudesta on psyykkisen turvallisuuden lähtökohta. Turvallisuuden tai turvattomuuden kokemukseen voivat vaikuttaa monet asiat, kuten luvussa 4.3 mainitut ryhmän ilmapiiri, vuorovaikutussuhteet sekä vallitsevat arvot ja asenteet. (Koivunen 2009, 182–183; Ahonen 2017, 113.) Ahonen (2017) tuo esille, kuinka yleisen turvallisuudentunteen kannalta on tärkeää, että lapsi kokee olevansa hyväksytty muiden lasten keskuudessa ilman ulkopuolelle

jäämisen pelkoa. Hän pitää kiusaamista merkittävänä psyykkistä turvallisuutta heikentävänä tekijänä. (Ahonen 2017, 104–106.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) toteaa, että kiusaaminen, väkivalta sekä häirintä ei ole sallittua varhaiskasvatuksessa. Perusteissa painotetaan, että kiusaaminen tulee aina tunnistaa ja siihen on puututtava. Tietoisella ja suunnitelmallisella toimintakulttuurin kehittämisellä sekä lasten vertaissuhteiden ja yhteisön hyvinvoinnin tukemisella pyritään ennaltaehkäisemään kiusaamista varhaiskasvatusympäristössä. Lapsen oikeuksiin kuuluu lohdutuksen saaminen tilanteessa kuin tilanteessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 31.)

5 LAPSEN INNOSTUKSEN TUKEMINEN

Varhaiskasvatus suunnitelman perusteissa (2018, 47) tuodaan esille, että ”Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa”. Tässä luvussa käsitellään lapsen innostumiseen vaikuttavia tekijöitä, kuten kasvattajien asenteita, osallisuutta, sitoutuneisuutta ja lähikehityksen vyöhykettä.

5.1 Kasvattajien asenteet

Lapset oppivat vuorovaikutuksessa ympäröivään maailmaan ja peilaavat herkästi aikuisten toimintaa omaansa. Omalle käytökselle ja siitä välittyvälle viestille on helpompi sokeutua pihalla toimintaympäristön ollessa laajempi ja lasten ollessa fyysisesti kauempana aikuisista. Siksi omat asenteet ja oman käytöksen merkitys on tärkeää tiedostaa päiväkodin arjen jokaisessa tilanteessa. Koivunen (2009, 124) määrittelee asenteiden olevan opittuja ajattelutapoja, jotka näkyvät johdonmukaisina käyttäytymismalleina ja -tottumuksina. Kalliolan ym. (2010, 21) mukaan asenteiden taustalla ovat arvot, jotka ohjaavat jokapäiväistä toimintaamme ja jotka rakentuvat ja muokkautuvat elämänvarrella. Koivunen (2009) jatkaa, että tästä syystä asenteita voi olla vaikea lähteä muuttamaan, jos ei tiedosta mihin asenteet pohjautuvat. Erityisen tarpeellista asenteiden muokkaaminen on silloin, kun ne ovat negatiivisia ja vaikuttavat siten negatiivisesti toimintaan. Asenteet ovat myös tapoja havaita maailmaa ja erityisesti sosiaalista ympäristöä, ja niihin liittyy aina myönteinen tai kielteinen varaus. (Koivunen 2009, 124; Kalliola ym. 2010, 21–23.) Asenteet koostuvat kolmesta komponentista eli osasta, joita ovat kognitiivinen, emotionaalinen ja konatiivinen. Kognitiivinen komponentti sisältää asenteen kohteeseen liittyvät tiedot, emotionaalinen tunteet ja konatiivinen antaa valmiudet toimia oman asenteen mukaisesti. (Koivunen 2009, 124.)

Kaikessa päiväkodissa tapahtuvassa toiminnassa olennaisessa osassa ovat yhteisesti sovitut säännöt. Kaikilla lapsen kanssa vuorovaikutuksessa olevilla aikuisilla on oltava yhteiset toimintaperiaatteet siitä, mitä päiväkodissa voi ja saa

tehdä. (Sääkslahti 2015, 170.) Yhteisesti sovitut säännöt helpottavat lapsia ymmärtämään myös sääntöjen merkityksen ja niitä tulisi olla vain sen verran, että niitä pystytään arjessa noudattamaan ja myös kertaamaan. Kieltojen sijaan lapsille tulisi opettaa oikeita tapoja toimia, jolloin lapsen ei tarvitse joka kerta neuvotella kuinka tilanteessa tulee toimia. (Koivunen 2009, 66–67; Sääkslahti 2015, 170.) Sääkslahti (2015, 171) korostaa vielä, että yhteisten sovittujen periaatteiden kautta myös yhteiset arvot näkyvät arjessa paremmin, eivätkä jää vain puheen tasolle.

5.2 Lapsen osallisuus

Yksi tärkeä osa lapsen innostumisessa toimintaan on lapsen kokemus osallisuudesta ja siitä, että on hänellä mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden perustana voidaan pitää lapsen oikeuksien yleissopimuksen määrittelyä siitä, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi, kertoa mielipiteensä sekä saada tietoa mielipiteidensä muodostamisen tueksi (Yleissopimus lapsen oikeuksista, artiklat 12,13,17). Osallisuus pohjautuu vastavuoroisuuteen muiden läsnä olevien ihmisten kanssa ja tällöin lapsella on mahdollisuus tietoisesti vaikuttaa sosiaalisessa ympäristössään (Turja & Vuorisalo 2017, 36). Kasvattajan tehtävänä on huomioida osallisuuden toteutuminen kaikessa päiväkodissa tapahtuvassa toiminnassa ja jokaisessa oppimisympäristössä, myös pihalla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) painottavat, että varhaiskasvatuksen henkilöstön velvollisuutena on huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on yhtäläinen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja tulee vahvistaa sensitiivisellä ja arvostavalla kohtaamisella, kuulemalla heidän ajatuksiaan ja vastaamalla heidän toiveisiinsa ja tarpeisiinsa. Lasten aloitteita ja näkemyksiä arvostetaan ja jokaisella lapsella on oikeus tulla myönteisesti kuulluksi ja nähdyksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 27, 30.) Turja (2017, 53) toteaa vielä, että mahdollistamalla lapsen osallisuutta, aikuinen osoittaa luottamusta heitä ja heidän toimijuuttaan kohtaan.

Parhaimmat edellytykset osallisuuteen ovat lapsilla, jotka luottavat itseensä, tuntevat päiväkodin toimintatavat, tilat ja niiden tuomat mahdollisuudet sekä

osaavat kommunikoida niin, että muut ymmärtävät heitä. Kasvattajien velvollisuutena on huomioida ja pyrkiä tasoittamaan eri lähtökohdista tulevien lasten osallisuuden eroja sekä vahvistaa osallisuuden perusedellytyksiä. (Turja 2017, 50).

Osallisuus mielletään helposti vain yksittäisten lasten mielipiteiden ja toiveiden kuulemiseksi ja toteuttamiseksi, vaikka todellisuudessa se on syvästi yhteisöllinen ilmiö. Ryhmässä osallisuuden tavoitteena on päästä yhteiseen lopputulokseen niin, että jokaisella on mahdollisuus ilmaista oma näkemyksensä asiasta. (Turja 2017, 45.) Turja ja Vuorisalo (2017) painottavat vielä, ettei osallisuutta ole vain toiminnassa mukana olo tai osallistuminen jo etukäteen suunniteltuun ja järjestettyyn toimintaan. Jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa toiminnan tai prosessin jokaiseen vaiheeseen ja päätöksentekoon kuulluksi tulemisen lisäksi. (Turja & Vuorisalo, 2017, 46.) Osallisuus lisää myös innostusta toimintaa kohtaan, jolloin motivaatio jatkaa ja yrittää uudestaan epäonnistumisista huolimatta lisääntyä ja näin ollen lapsen sitoutuminen toimintaan vahvistuu. (Sääkslahti 2015, 107; Leskisenoja 2019, 95.)

5.3 Toimintaan sitoutuminen

Ferre Laeversin (1997) mukaan lapsen sitoutuneisuudesta toimintaan saadaan tietoa siitä, miten laadukkaaksi lapsi kokee toiminnan. Tämä on myös yksi koko varhaiskasvatuksen laadun mittareista. Lapsen sitoutuminen toimintaan kertoo siis sen, että toiminta on lapselle tärkeää. Sitoutuneisuus on ihmisen inhimillinen ominaisuus, joka meillä kaikilla on. (Laevers & Hautamäki 1997.) Leskisenoja (2019, 94) kuitenkin painottaa että, sitoutuneisuus on hyvin persoonakohtaista ja toisten lasten on helpompaa sitoutua toimintoihin kuin toisten. Lapsilla sitoutuneisuus on havaittavissa helpommin kuin aikuisilla, sillä lapset näyttävät innostumisensa usein aikuisia selkeämmin. Siitä huolimatta sitoutuneisuutta voidaan kuitenkin arvioida kaikenikäisillä ja kaikessa toiminnassa (Laevers & Hautamäki 1997).

Sitoutunut ihminen on äärimmäisen keskittynyt ja toimintaan sitoutuessa ajantajun katoaminen on normaalia. Tällaisella hetkellä ihminen on avoin

ärsykkeille ja kognitiivinen toiminta on intensiivistä. Ihminen saa toiminnasta positiivista energiaa, vaikka toiminta olisikin energiaa kuluttavaa. (Laevers & Hautamäki 1997, 3–4.) Sitoutuneisuutta voidaan arvioida seuraavien tunnusmerkkien avulla: keskittyminen, energia, toiminnan monimutkaisuus ja luovuus, ilmeet ja eleet, tarkkuus, reaktioaika ja sinnikkyys (Laevers & Hautamäki 1997, 6–8; Leskisenoja 2019, 93). Näitä tunnusmerkkejä tarkkailemalla voidaan päätellä lapsen sitoutuneisuuden taso, joita Laeversin määritelmän mukaan on 5. Tasolla 1 lapsi ei ole lainkaan sitoutunut toimintaan vaan on passiivinen, kun taas tasolla 5 lapsi on uppoutunut toimintaan keskittyneesti. Lapsen sitoutuneisuuteen vaikuttavat toimintaympäristö, opetusmenetelmät sekä lapsen henkilökohtaiset ominaisuudet. (Laevers & Hautamäki 1997, 6–8.) Sitoutuneisuudella on myönteistä vaikutusta muun muassa lapsen hyvinvointiin, oppimiseen, ihmissuhteisiin sekä käyttäytymiseen ja se voi auttaa lasta selviytymään hankalista elämäntilanteista (Leskisenoja 2019, 93–94).

Aikuisen toiminnalla on suuri merkitys lapsen sitoutumiseen, sen mahdollistamiseen ja sitä kautta toiminnasta innostumiseen. Leskisenojan (2019) mukaan varhaiskasvattajan velvollisuus on järjestää tilanteita, jotka herättävät lapsessa kiinnostusta ja uteliaisuutta ja joissa on tarpeeksi aikaa, rauhaa ja tilaa toteuttaa omaa toimintaa. Näissä tilanteissa lapsella on mahdollisuus tehdä asioita, joista hän on aidosti kiinnostunut ja näin ollen myös uppoutua tekemiseensä. Kuten osallisuudenkin toteutumisessa myös sitoutuneisuudessa tärkeää on, että aikuinen luottaa lapseen ja arvostaa lapsen mielipiteitä ja toimintaa. Tämän lisäksi aikuisen omalla innostumisella on vaikutusta lapsen innostumiseen ja tätä kautta toimintaan sitoutumiseen. (Leskisenoja 2019 93–95.)

5.4 Lähikehityksen vyöhyke

Lähikehityksen vyöhyke on itsenäisen osaamisen (aktuaalisen kehitystason) ja tuetun osaamisen (potentiaalisen kehitystason) väliin jäävä alue. Lähikehityksen vyöhykkeellä noviisin eli aloittelijan asemassa olevan on mahdollista suoriutua tehtävästä ekspertin eli osaavamman osapuolen kanssa. Lähikehityksen vyöhykkeen saavuttamiseksi ei edellytetä tiettyä opettajaa tai edes aikuista vaan

myös taitavampi vertaisoppija voi auttaa oppimisessa. Ohjaavan aikuisen ja vertaisoppijan tuen yhdistelmä toiminnassa on usein optimaalisin vaihtoehto oppimisen kannalta. (Hakkarainen 2008, 45–48.)

Vaikka pihalla lasten toiminta on lähtökohtaisesti omatoimisempaa kuin sisällä ja toiminnan pedagoginen havainnointi ja arviointi voi olla haastavampaa, tulee kasvattajan huomioida kehitykseen vaikuttavat tekijät myös ulkoillessa. Hakkaraisen (2008) mukaan kehityksen kannalta ratkaisevaa on luoda mielekkyys yhteiseen toimintaan ja löytää merkityksellisyys toimintaan osallistumiselle myös yksilötasolla. Tätä kautta yksilöiden suoritukset mahdollistavat myös koko ryhmän tavoitteiden saavuttamisen. Epäsymmetrisessä vuorovaikutuksessa, jossa tietävämpi aikuinen on johdossa toiminnasta eikä näin ollen jätä tilaa lapsen omalle ajattelulle ja pohdinnalle eli refleksion kehittymiselle, estää lasta helposti myös oppimasta. Lähikehitystilanteissa aikuisen roolilla on merkittävä vaikutus, sillä aikuinen usein tarvitaan käynnistämään lapsen refleksio, mutta liiallinen auttaminen voi myös estää sen kehittymisen. Vertaisryhmässä, jossa ei ole niin suurta eroa osaamisen välillä, ei myöskään ole niin suurta riskiä kehittymisen estymiselle. Uudemmissa lähikehitystä tarkastelevissa tulkinnoissa on painotettu entistä enemmän ryhmätyöskentelyn ja yleisesti yhteisön merkitystä yksilökehityksessä. Yksilön kehitykseen ja edistykseen vaikuttavat vahvasti paikan ja ajankohdan muuttuvat tekijät, kuten ympäristössä ja yhteisössä vallitsevat arvot. Lapsi oppii ja edistyy leikin kautta ja siksi on tärkeää jättää tilaa lapsen luovuudelle, mielikuvitukselle ja innostumiselle. Oikean vastauksen tai ratkaisun tietäminen etukäteen voi olla este lapsen kehitykselle. (Hakkarainen 2008, 46–49.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, sillä halusimme selvittää lasten ja työntekijöiden ajatuksia päiväkodin pihasta. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluilla, jolloin jokaisen haastateltavan omat näkökulmat pääsivät esille. Tässä luvussa käydään läpi tarkemmin tutkimusmenetelmään ja aineiston keruuseen liittyviä olennaisia tekijöitä.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Menetelmän taustalla on ajatus todellisuuden moninaisuudesta ja siitä, että tapahtumat ovat riippuvaisia toisistaan ja niiden väliltä voi löytää monenlaisia suhteita. Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on tarkastella kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja löytää sekä paljastaa tosiasioita, ennemmin kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Tutkimuksen arvolähtökohdat muovaavat sitä, kuinka tietoa pyritään ymmärtämään, mistä syystä on tärkeää, että tutkija sitoutuu niihin läpi tutkimuksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2013, 160–161.)

Laadullinen tutkimus sisältää kymmeniä eri suuntauksia tiedekunnasta riippuen. Teschin (1991) mukaan suuntauksilla yhteistä on kuitenkin se, että ”*ne korostavat sosiaalisten ilmiöiden merkityksellistä luonnetta ja tarvetta ottaa tämä huomioon kuvattaessa, tulkittaessa tai selitettäessä kommunikaatiota, kulttuuria ja sosiaalista toimintaa*”. Laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu kokonaisvaltainen tiedonhankinta sekä aineiston kerääminen luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Tiedon lähteenä suositaan ihmistä ja luotetaan omiin havaintoihin sekä keskusteluissa ilmi tulleeseen tietoon. Laadullisen tutkimuksen analyysitapana käytetään induktiivista eli aineistolähtöistä analyysia, jolloin aineisto määrittelee, mikä on tärkeää, ei tutkija, ja jonka tarkoituksena on paljastaa uusia seikkoja tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 162–164.)

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, sillä tutkimuksella haluttiin selvittää juuri Haikaran päiväkodin lasten ja työntekijöiden näkemyksiä innostavasta pihasta. Tutkimuksen arvolähtökohtana toimi lasten fyysisen aktiivisuuden tärkeys, mutta Haikaran päiväkodin lapsia innostavista ja aktivoivista tekijöistä tutkimuksen alussa ei ollut ennakkotietoa. Laadullisen tutkimusmenetelmän valintaan vaikutti myös aiheen tarkasteleminen sekä fyysisen että psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön näkökulmasta.

6.2 Aineiston keruu

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 162–164) mukaan laadullisessa tutkimuksessa suositaan tutkimusmetodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät mahdollisimman hyvin esiin. Halusimme saada jokaisen lapsen ja työntekijöiden henkilökohtaiset ajatukset ja näkökulmat selville, mistä syystä valitsimme tutkimusmetodiksi yksilöhaastattelun ja tarkemmin puolistrukturoidun haastattelun. Hirsjärvi ja Hurme (2009) sijoittavat puolistrukturoidun haastattelun strukturoidun eli lomakehaastattelun ja strukturoimattoman eli avoimen haastattelun väliin. Edellä manituista haastattelutyypeistä käytetään monia eri nimityksiä, jotka voivat aiheuttaa myös sekaannuksia. Puolistrukturoidulle haastattelulle ei ole olemassa yhtä tarkkaa määritelmää, mutta Fieldingin (1993) mukaan olennaista on, että kysymysten muoto on kaikille haastateltaville sama, eikä kysymysten järjestystä ei ole määrätty. Eskola ja Suoranta (1998) painottavat sen sijaan sitä, että vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vaihtoehtoihin vaan jokainen saa vastata täysin omin sanoin. Keskeistä puolistrukturoidussa haastattelussa siis on, että jokin kohta haastattelun etenemisestä on sovittu ennalta, muttei kaikkia. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 43–45, 47.)

Haastattelu toimii usein laadullisessa tutkimuksessa päämenetelmänä. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, mikä tuo joustavuutta ja mahdollisuuden myötäillä tilanteen mukaan. Etuna on myös, että haastateltavat on usein mahdollista tavoittaa jälkeenpäin, jos tutkimus sitä vaatii. Haastattelu antaa lisäksi hyvän mahdollisuuden saada haastateltavien ääni todella kuuluviin. Kuten laadullisessa tutkimuksessa yleisesti, haastateltava on tilanteen asiantuntija ja haastattelussa pyritään korostamaan tutkittavan

subjektiivisuutta. Haastattelu antaa mahdollisuuden laajempaan tulkitsemiseen, sillä myös haastateltavan eleet ja ilmeet vaikuttavat tuloksiin. Haastattelu antaa tilaa selventää ja syventää tietoa esimerkiksi perusteluiden avulla tai lisäkysymyksillä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 204–206.)

Tutkimusmetodina haastattelu on aikaa vievää ja vaatii huolellista suunnittelua ja haastattelijan rooliin perehtymistä. Haittana on virhelähteiden riski riippuen haastateltavasta, haastattelijasta tai yleisesti tilanteesta. Foddyn (1995) mukaan luotettavuuteen voi vaikuttaa myös se, että tutkittavalla voi olla taipumus pyrkiä antamaan sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia, jotka eivät todellisuudessa vastaa hänen mielipiteitään. Haastateltava saattaa antaa tietoa myös aiheista, joista tutkija ei kysy, antaakseen itsestään paremman kuvan haastattelijalle. Ratkaisevaa onkin miten haastattelija osaa tulkita vastauksia erilaisten kulttuuristen merkitysten ja merkityksmaailmojen valossa ja ymmärtää, ettei haastattelujen tuloksia kannata liioitella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 206–207.)

Ennen tutkimuksen aloitusta tutkimussuunnitelma esiteltiin päiväkodin johtajalle, joka lupautui rekrytoimaan haastatteluun osallistujat. Kuten laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, kohdejoukko valittiin tarkoituksenmukaisesti ja lasten osalta mukaan valikoitui kasvattajien arvion perusteella vuorovaikutuksellisimmat. Työntekijöiden osalta mukaan valikoituivat henkilöt, jotka kokivat kiinnostusta osallistua tutkimukseen. Ennen haastattelua päiväkodin työntekijöille ja lasten huoltajille lähetettiin saatekirjeet. Saatekirje ja lupa lasten haastatteluihin lähetettiin huoltajille Haikarassa käytössä olevan sähköisen Daisy-asiointipalvelun kautta, jolloin vastaukset tallentuivat järjestelmään. Kaikki lupakyselyyn vastanneista antoivat luvan lapsen osallistumiselle tutkimukseen. Tutkimukseen osallistui yhteensä kymmenen lasta kahdesta eri ryhmästä ja viisi eri ammattinimikkeillä toimivaa työntekijää. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2021. Työntekijöille lähetettiin haastattelukysymykset etukäteen sähköpostilla ja haastattelut toteutettiin molempien tutkijoiden läsnä ollessa Teams-yhteydellä koronapandemian ja lähikontaktin välttämisen vuoksi. Haastattelun alussa kysyttiin lupa haastattelun tallentamiseen.

Lasten haastattelut toteutettiin kahdessa osassa päiväkodin tiloissa. Haastattelutilanteessa paikalla oli vain toinen tutkijoista sekä lapsi ja paikkana toimi rauhallinen huone päiväkodissa. Haastattelun alussa lapsilta kysyttiin lupaa haastattelun nauhoittamiseen. Ennen varsinaisia haastatteluja lapset olivat piirtäneet päiväkotiryhmissään piirroksen aiheesta ”unelmien päiväkodin piha”. Tätä tuotosta käytettiin apuna haastattelutilanteessa. Varhaiskasvatustieteiden tohtorit Piia Roos ja Niina Rutanen (2014, 34) toteavat piirrosten käytön toimivan hyvänä orientoivana materiaalina haastattelutilanteisiin, sillä se helpottaa keskustelun aloittamista lasten kanssa. Myös Ahonen (2018) muistuttaa, että lasten haastattelemisen heidän omien tuotostensa avulla on hyvä keino tutkimusmateriaalin keräämiseksi. Lasten haastatteluja varten on hyvä tehdä etukäteen haastattelurunko ja haastattelu on suotavaa nauhoittaa, jotta tutkijan on mahdollista olla tilanteessa mahdollisimman läsnä. (Ahonen 2018, 146–148.) Ruusuvuori ja Tiittula (2009) tarkentavat, ettei liian tarkkaa suunnitelmaa lasten haastattelua varten kuitenkaan kannata tehdä, sillä liian orjallinen suunnitelman noudattaminen vie tilaa eläytymiseltä ja joustavuudelta.

6.3 Analysointi

Aineiston analysointitapana käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tuomi ja Sarajärvi (2018) määrittelevät, että sisällönanalyysin tarkoituksena on saada kuvattua tutkittu ilmiö tiivistetysti ja yleisessä muodossa, kuitenkin kadottamatta sen informaatiota. Analyysillä pyritään luomaan sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavan ilmiön aineistosta. Analyysia tehdessä on tärkeää pitää huoli siitä, että alkuperäisen aineiston merkitykset säilyvät samana. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122, 126.) Tulosten esittelyssä käytettiin suoria lainauksia tukemaan alkuperäisten näkemysten esiin tuomista.

Koska tutkimusmetodina oli haastattelu, analysoinnin ensimmäiseen vaiheeseen kuului aineiston litterointi eli aineiston kirjoittaminen auki sanasta sanaan. Analyysin seuraavana vaihe on redusointi eli pelkistäminen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–125). Redusoinnin aikana karsittiin pois tieto, joka oli epäolennaista tutkimuksen kannalta. Redusointivaiheessa eroteltiin samaa asiaa tai ilmiötä kuvaavat kohdat eri värein alleviivaamalla. Seuraavaksi ryhmiteltiin tarkemmin

aineistosta esiin tulevat samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Ryhmittelyn aikana vastaukset jäsenneltiin sen mukaan, mikä vastaa mihinkin tutkimuskysymykseen. Tätä vaihetta Tuomi ja Sarajärvi (2018, 122–125) nimittävät klusteroinniksi, jonka tavoitteena on luoda tutkimukselle perusrakenteet sekä alustavat kuvaukset ilmiöstä. Klusterointia seuraa abstrahointi eli käsitteellistäminen. Abstrahoinnin tarkoituksena on muodostaa kielellisistä ilmaisuista teoreettisia käsitteitä ja edetä näistä tutkimuksen johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–125.) Haastattelujen materiaaleista muodostettiin yläkäsitteitä, kuten esimerkiksi leikkivälineet.

7 LASTEN NÄKEMYKSIÄ AKTIVOIVASTA JA INNOSTAVASTA PIHASTA

Tässä luvussa tarkastellaan lasten haastatteluissa ilmenneitä tuloksia. Tulokset käydään läpi tutkimuskysymyksiin pohjautuvien teemojen kautta.

7.1 Leikin tärkeys

Lasten haastatteluista tärkeimmäksi tekemiseksi pihalla nousi leikkiminen. Lapsilta kysyttäessä, mitä he pihalla tykkäävät tehdä, kertoivat he pitävänsä leikkimisestä enemmän kuin esimerkiksi juoksemisesta tai pelaamisesta. Lapset osasivat myös nimetä heille mieluisia leikkejä ja kertoivat hyvinkin tarkasti, mitä heidän leikeissään tapahtuu. Mieluisimmaksi leikiksi lapsilta nousi heidän sanojensa mukaan eläinleikit.

No leikkiä eläimillä. No siellä voi ainakin leikkiä joskus gepardeja ja kaikenlaista eläimiä.

No monesti me leikitään, monesti mä tykkään yhdestä leikistä. Se on semmonen, että me leikitään semmosta soppaa, et me laitetaan, vaikka lunta päälle ja kiviä sekotetaan ja laitetaan timantteja päälle.

Toiseksi keskeiseksi asiaksi ulkoilujen aikana lapset nostivat pihan ulkoiluvälineet, joista selkeimpinä keinut, kiipeilyteline sekä liukumäki. Lähes kaikki haastatelluista lapsista kertoivat, että keinuminen ulkoiluiden aikana on mieluista puuhaa. Erityisesti lasten keskuudessa innostusta herätti erilaiset keinut kuten hämähäkkikeinu tai rengaskeinu.

No mä ainakin tykkään hirveesti keinua.

Lapsilta kysyttäessä mitä he eivät mielellään tee ulkoilussa, yksi lapsista nosti esille sen, ettei pidä siitä, jos kaverit menevät eri leikkiin kuin hän itse. Yksi lapsista ei pitänyt kiipeilystä liian pienessä kiipeilytelineessä, kun taas toinen lapsi ei pitänyt kiipeilystä, sillä koki, ettei ollut tarpeeksi taitava siinä. Yksi lapsista mainitsi, ettei halua keinua, sillä keinut ovat liian liukkaat ja häntä pelottaa siitä putoaminen.

No sitä etenkin, kun joku sanoo et voit sä tulla mukaan leikkii ja sit mä halusin leikkii kiipeilytelineessä, mut ne meneekin toisiin juttuihin.

No mä en oikein tykkää kiipeillä. Mutta x opetti mulle yhden uuden tempun, mutta mä en osaa oikein mennä sinne ihan ylös niin se ei oo oikein hyvä.

Pikkusten kiipeilytelineellä kiipeillä. Siks koska se on liian pieni.

Haastatelluista lapsista jokainen kertoi pitävänsä päiväkodissa ulkona olemisesta, mikä antaa hyvän lähtökohdan pihan kehittämiseksi entistä paremmaksi. Lapsille huomattavasti helpompaa oli kertoa siitä, mitä he mielellään päiväkodin pihassa tekevät kuin siitä mistä eivät siellä pidä. Lapsista pari totesikin, ettei sellaista asiaa ole mitä ei päiväkodin pihassa tykkäisi tehdä.

7.2 Turvallinen piha

Lapset nostivat kaverisuhteet tärkeäksi asiaksi ulkoluiden aikana. Useampi lapsista kertoi leikkivänsä mielellään kavereiden tai sisarusten kanssa ulkoiluiden aikana ja muutama lapsista nimesi tärkeimpiä kavereitaan. Yksi lapsista nosti kaverin avun myös tärkeäksi tekijäksi uusien taitojen oppimisessa.

Kissaleikissä meillä on, eikun pantteri se on. Pantterissa on x, x, minä, x joskuskin ja sitten on x ja x ja joskus x:kin. No se poliisileikki, siinä yritetään saada meidät kiinni ja meidät yritetään viedä vankilaan ja toinen pelastaa meidät.

Mutta x opetti mulle yhden uuden tempun. Paitsi sen tempun takia osaan ja kyllä mä osaan kiipeillä ja mä oon siinä hyvä, mutta mä en osaa oikein mennä sinne ihan ylös niin se ei oo oikein hyvä.

Lapsilta kysyttäessä, mihin he aikuisia tarvitsivat ulkoilujen aikana, nousi lasten vastauksista esiin, kuinka he tarvitsevat aikuisten apua usein riitojen selvittelyyn sekä konkreettisiin asioihin, kuten lumipallojen nosteluun tai vauhdin antamiseen keinussa. Puolet vastaajista tiesi myös kertoa, että aikuisia tarvitaan pitämään huolta lasten turvallisuudesta. Lapsilta kysyttäessä, mitä aikuiset ulkoiluiden aikana tekevät, suurin osa lapsista kertoi aikuisten vain tarkkailevan ja vahtivan

lapsia. Osa lapsista koki aikuisten seisovan paikoillaan ja yksi kertoi heidän käyttävän vain puhelinta ulkoilujen aikana.

Ne vaa vahtii. Paitsi sillon kun ei oo pieniä nii sillon me leikitään aina hippaa, kun ei oo paljon porukkaa.

Vartio lapsia, jos ne tekee vähän tuhmaa niin ne tulee sanoo.

Jos me ei itte haluta ottaa ite vauhtia hämppiskeinussa niin me pyydetään aikuinen apuun antamaan vauhtia.

Räplää puhelinta. Ei tee muuta.

Kun lasten kanssa keskusteltiin päiväkodin pihan säännöistä, moni lapsista osasi mainita sääntöjä, joita pihalla ollessa tulisi noudattaa. Lapset kertoivat esimerkiksi, ettei hiekkaa saa heittää eikä kiusata tai satuttaa toista, ei repiä kasvien lehtiä tai kiivetä aitaa tai porttia vasten. Vastaaajista jopa kuusi kuitenkin sanoi, ettei tiennyt miksi päiväkodin pihalla oli sääntöjä. Osa kertoi sääntöjen olevan sitä varten, ettei ketään sattuisi. Lisäksi muutama lapsista mainitsi, ettei kota-alueelle saa mennä ilma aikuisen lupaa, muttei kuitenkaan osannut kertoa miksi tällainen sääntö on olemassa.

No ettei lapset satuta. Eikä lapset riko leluja, koska muuten toisille ei oo leluja.

Että ei saa mennä tonne kota-alueelle, ei saa mennä ilman aikuisen lupaa.

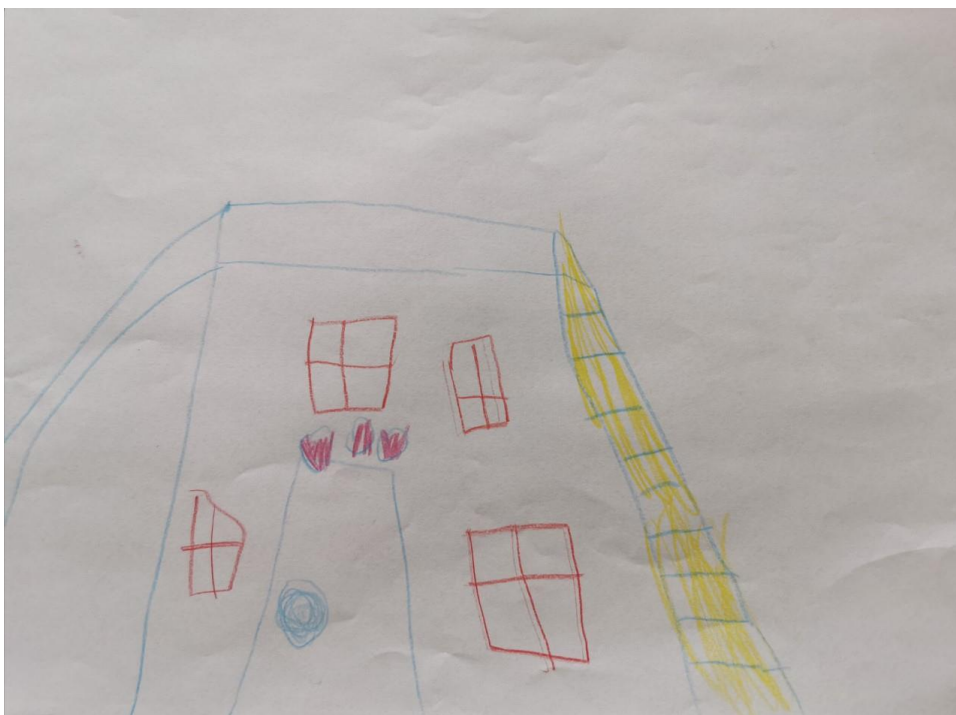
Öö, että ei saa juosta ketään päin, ei saa juosta ketään pakoon ja pitää ottaa toinen mukaan leikkiin. Ja toista ei saa kiusata.

Että ei saa heittää hiekkaa, koska se voi osua jonkun silmään. Ei saa lyödä. En tiedä miks on sääntöjä.

Lasten puheissa korostui psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen liittyvät vuorovaikutussuhteet. Lapset nostivat tärkeäksi sekä aikuisten läsnäolon ja avun että muiden ikätovereiden seurana. Lasten keskuudessa turvallisuuden kannalta tärkeää onkin, että lapsi kokee olevansa hyväksytty muiden lasten seurassa ilman pelkoa ulkopuoliseksi jäämisestä (Ahonen 2017).

7.3 Toiveet täyttävä oppimisympäristö

Lapsilta kysyttäessä, mitä uutta he päiväkodin pihaan haluaisivat, toivoivat he uutta liukumäkeä, erilaisia keinoja kuten autonrenkaasta tehtyä keinua ja hämähäkkikeinua, uutta kiipeilytelinettä sekä isompaa hiekkalaatikkoa. Lasten toivelistalle päätyi myös muun muassa leikkimökki, jalkapallomaali ja puusta rakennettu leikkiauto. Lisäksi haastatteluja edeltävien piirustusten myötä unelmoinneista löytyi myös puumaja sekä trampoliini. Alla olevissa piirustuksissa on esimerkiksi leikkimökki (Kuva 1) sekä suuri kiipeilyteline (Kuva 2).

KUVA 1. Unelmien leikkimökki (lapsi 5.v)

KUVA 2. Kiipeilyteline päiväkodin pihalla (lapsi 5.v)

No vähän uusia leluja. Ihan uusia. Ja myös vähän liukureita lisää ja sitte vähä rekkoja lisää. Pari lapioo ja pari ämpäriä.

No joku auto. Semmosen leikkiauton.

Keinulauta ja leikkimökki. Aina kesällä vois leikkiä nukeilla ja siellä ois rattaita.

Toivottais vielä tramppakin sinne.

Puumajan, se on se mitä mä hirveesti toivon.

Lapset kertoivat toivovansa pihaan myös lisää leluja. Lapset toivoivat pääasiassa pihalle leluja, joita päiväkodista jo löytyi tai oli aiemmin löytynyt. Tällaisia olivat esimerkiksi pulkat ja liukurit, lapiot ja ämpärit, rekat, nuket, pallot, hulavanteet sekä saippuakuplat (Kuva 3).

Kuva 3. Unelmien päiväkodin piha (lapsi 5.v)

Sitten toivottais hulavanteita toivottais semmonen leikkiliukumäki ja sitte leikkikiipeilyteline ja muita leikkijuttui. Siinä kaikki.

Jättimega suuren hiekkalaatikon, maapallon kokoisen.

Liukumäki, haluaisin, että päikyn pihalla olis iso liukumäki. Kiipeilyteline, ja kuusi ja aurinkokin, keinu ja ruohoakin.

Lapsilta kysyttäessä mitä he haluaisivat aikuisten tekävän ulkoiluiden aikana, puolet vastaajista toivoi, että aikuiset leikkisivät enemmän lasten kanssa. Neljä vastaajista ei osannut sanoa, mitä haluaisi tai haluaisiko aikuisten tekävän jotain muuta. Yksi lapsista toivoi aikuisten myös esimerkiksi rakentavan lapsille pihalle jotain leikkimisen lisäksi.

No leikkis lasten kanssa ees pikkusen.

No että ne leikkis meiän lapsien kaa. Mä haluisin et ne kaikki aikuiset olis semmosia et me leikkittäis vaikka piirileikkiä.

Mä haluaisin, että ne tekis kaikkea. Ainaskin leikkiä kaikkien kaa ja rakentaa meille kaikkee tonne.

Lasten toiveet liittyen Haikaran pihaan olivat hyvin konkreettisia. Lapset osasivat selkeästi luetella välineitä ja leluja, joita toivoisivat pihalla olevan. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa (2016) listatut välineet, jotka tulisi päiväkodissa olla johdattelevat samaa kaavaa, kuin lasten toiveet Haikaran pihasta (Iloa, leikkiä ja... 2016). Kuorma-autot, hyppynarut ja mailat esiintyivät sekä lasten toiveissa että suosituksissa. Kuitenkin kysymys siitä, mitä lapset toivoisivat aikuisten tekevän pihalla, herätti enemmän pohdintaa ja osalle lapsista vastaaminen aiheutti jopa epävarmuutta.

8 TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ AKTIVOIVASTA JA INNOSTAVASTA PIHASTA

Tässä luvussa tarkastellaan työntekijöiden haastatteluissa ilmenneitä tuloksia. Tulokset käydään läpi tutkimuskysymyksiin pohjautuvien teemojen kautta.

8.1 Monipuolisuus osana innostumista

Työntekijöiden näkemyksien mukaan innostava ja aktivoiva piha sisältää paljon erilaisia maanpinnanmuotoja ja pintamateriaaleja, kuten nurmea, asfalttia ja kunttaa. Työntekijät kokivat tällä hetkellä lapsilla olevan paljon erilaisia mahdollisuuksia olla fyysisesti aktiivisia sekä harjoittaa motorisia taitoja. Työntekijät mainitsivat tällaisia olevan esimerkiksi iso piha, sora-alue, uudet pitkospuut sekä erilaiset välineet ja maanmuodot.

Tilaa on paljon ja lapset voivat liikkua oma-aloitteisesti laajalla alueella. Lapset voivat keinua, kiipeillä, pelata, talvella vetää pulkkia, leikkiä hiekkalaatikoilla. (Pedagoginen lähiesimies)

No lapsilla on mahdollisuus kiipeillä ja sit just keinumiset, harjotella siinä motoriikkaa ja sit just nää pitkospuut, tasapainoilut ja sit on nää vaihtelevat maastot. Et on sitä kumpareita ja muuta, niin siinä pystyy vähän tasapainoharjoittelua ottaan. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Työntekijöiden havaintojen mukaan lapset viihtyivät parhaiten keinuissa, hiekkalaatikolla sekä liukumäessä. Työntekijät nostivat tärkeäksi tekijäksi erilaiset rakennetut aktiviteetit, kuten kiipeily- ja tasapainomahdollisuudet, hiekkalaatikon ja temppuradan.

Meidän lapset viihtyy ainakin keinuissa ihan eniten. (Lastenhoitaja)

Sit paljon on just näitä liikunnallisia puolia, motoriikkapuolta, on sit keinuissa tykkää olla ja liukumäessä, missä tykkäävät olla. Ja nyt sit talvella liukurimäki on se, missä he tykkää olla tosi paljon. Ja kiipeilyä, et aika hyvin huomaa et se vaihtelee hirveen paljon et mitä

*lapset siinä pihassa puuhailee ja mitä haluaa tehdä.
(Varhaiskasvatuksen opettaja)*

Haastatteluun vastanneista kaikki olivat sitä mieltä, että aikuisella on merkittävä rooli lapsen innostuksen ja aktiivisuuden tukijana. Vastaajien mukaan, aikuisen esimerkki on todella tärkeää ja roolina voi olla esimerkiksi leikin alulle laittaja ja sääntöjen valvoja. Yksi vastaajista koki, että sisällä leikin alulle laittaminen on automaattisempaa kuin ulkona. Erään työntekijän mukaan aikuisen rooli on myös rohkaista ja tukea lasta kokeilemaan uutta. Vastaajat kertoivat, että heillä järjestetään viikoittain ohjattuja pihapelejä, joilla pyritään aktivoimaan lapsia liikkumaan. Yksi vastaajista totesi, että aamupäivät antavat paremmat mahdollisuudet työntekijöille leikkiä ja pelata lasten kanssa, sillä iltapäivisin työntekijöiden on suunnattava kaikki keskittyminen lasten valvomiseen.

Aikuisen rooli on tukea lasta ja innostaa toimimaan, rohkaista kokeilemaan uutta. (Pedagoginen lähiesimies)

No kyllähän aikuisen rooli on niinku tietysti isompien kohdalla, jos puhutaan pihapeleistä ja näistä niin tottakai niinku kertoo säännöt ja valvoo ja katsoo, että kaikki menee sääntöjen mukaan, mut ylipäättänsä olla leikin alulle laittajana ja mä luulen et sisällä se ehkä leikin alulle laittaminen ja leikissä mukana oleminen on jotenkin automaattisempaa. (Päiväkodin johtaja)

Aikuisellahan on siinä suuri ja merkittävä rooli tavallaan, et sanottaa sitä ympäristöä ja omalla esimerkillään havainnollistaa ja näyttää sitä pihaa, et mitenkä sitä voi käyttää ja hyödyntää. Et tavallaan aikuisen tehtävä on mun mielestä heittäytyä siihen lapsen maailmaan ja katsoo siitä lapsen näkövinkkelistä myös sitä pihaa ja sit et olis paljon semmosia paikkoja, missä saa tehdä, eikä aina niin että kielletään ja ollaan kieltämässä vaan enemmän niin, että kannustetaan just siihen liikuntaan ja puuhaan. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Työntekijöiden mielestä lapsia innostaa johonkin selkeään leikkiin ohjaavat lelut ja välineet, kuten keppihevoseet. Lisäksi työntekijät näkivät peleillä ja leikeillä olevan merkittävä vaikutus lasten innostukseen ja sitä kautta fyysiseen aktiivisuuteen. Lisäksi työntekijät luettelivat lapsia innostavan muun muassa erilaiset pallopelit, hippaleikit sekä jo sisällä alkaneet rooli- tai mielikuvitusleikit.

Kesäsi ollaan tehty jotain kepparirataa sinne tai lapset on ihan ite halunnut rakentaa kepparirataa sinne. (Lastenhoitaja)

Mut lapset vetää pulkkaa siellä ja siis keinut, erilaiset tämmöset hippaleikit ynnä muut. Ne on ehkä sitä sellasta vapaata. Hiekkaleikit, kaivamiset, sen tyyppiset. (Varhaiskasvatuksen johtaja)

Roolileikit, mitkä jatkuu sit siellä pihassa ja sit mietitään siitä pihasta sitä ympäristöä, missä vois sitä roolileikkiä, mikä on jo sit sisällä alkanut ni jatkaa. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Työntekijöiden mielestä tällä hetkellä pihalla on liian vähän valmiita aktiviteettejä, jotka innostaisivat lapsia. Työntekijät kuvailivat lasten olevan ulkoillessa pääasiassa omatoimisia, mutta osa vastaajista oli havainnoinut joidenkin lasten vain kuljeskelevan pihalla kiinnostumatta mistään tekemisestä. Harhakuvitelmaa onkin ajatella, että kaikki lapset liikkuisivat luonnostaan yhtä paljon (Ahonen 2018, 272). Jokainen lapsi on erilainen ja jokaiselle liikunnan vasteet ovat yksilölliset (Tammelin 2017, 55). Näiden lisäksi kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että lapsilla tulisi olla nykyistä enemmän mahdollisuuksia aktiiviseen ulkoiluun.

8.2 Työntekijän vastuu turvallisuudesta

Työntekijät kertoivat turvallisuuden olevan huomioitu Haikaran pihassa muun muassa porteilla, joita lapset eivät saa auki, turvahiekalla välineiden alla sekä huomioliivien käytöllä. Työntekijät kertoivat, että leikkialueiden selkeä rajaus erityisesti kunnollisilla aidoilla tällä hetkellä käytössä olevien köysien sijaan lisäisi pihan turvallisuutta. Yksi erittäin tärkeä turvallisuutta parantava tekijä olisi vastaajien mielestä pienten ja isompien piha-alueen erottaminen toisistaan. Työntekijöiden mielestä tämä lisäisi myös lasten aktiivisuutta, sillä näin lasten ei tarvitsisi varoa toisiaan niin paljon leikkiessä.

Ja nythän meillä on esimerkiks niin, että pienten ryhmille puetaan ulkoiluun liivit, mitkä taas lisää meille sitä tietoisuutta, ketkä on niitä pieniä. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

... ja sitten yks mitä mä ajattelen niin se, et kun meillä on kuitenkin paljon lapsia niin ehdottomasti pitäisi olla pihaa rajattu aidoin, niin että me saadaan isoja ja pieniä erikseen, koska heillä on huomattavasti erilainen vauhti leikeissä. (Päiväkodin johtaja)

No sitten se mun mielestä edelleen, mä tiedän et nykyisin suositaan paljon näitä suuria kaikille avonaisia pihoja, mut minun mielestä yks vuotiaalla ja kuus vuotiaalla on hyvin erilaiset tarpeet pihan suhteen ja pitäisi olla ja osottaa heille erilliset piha-alueet. (Päiväkodin johtaja)

Turvallisuuden näkökulmasta aikuisen rooli valvojana lisää vastaajien mielestä merkittävästi pihan turvallisuutta. Turvallisuutta ja toimivuutta lisää myös se, että jokaisella työntekijällä on ulkoiluiden aikana omat valvonta-alueensa. Työntekijät nostivat myös tärkeäksi turvallisuuteen vaikuttavaksi tekijäksi sen, että pihalla on riittävästi työntekijöitä ulkoiluiden aikana. Kehitettäväksi asiaksi pihan turvallisuuden kannalta nousi esiin ulkoiluajkojen nykyistä parempi porrastaminen.

Lasten turvallisuushan on just huomioitu näillä, että meille on jaettu ne eri sektorit et missä isot leikkii ja missä pienet leikkii. Ja just muistaa se aikuisten rooli siinä pihassa, et on siinä niin, että pystyy valvoo niitä tiettyjä sektoreita. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Riittävästi kasvattajia ulkona valvomassa lasten leikkiä. (Pedagoginen lähiesimies)

Työntekijöiden näkemyksen mukaan päiväkodin pihan leikkivälineet ovat pääosin hyvässä kunnossa. Vaikka kehitettävää ja uusittavaa pihan leikkivälineidenkin osalta löytyi, olivat vastaajat sitä mieltä, että turvallisuuden näkökulmasta niissä ei kuitenkaan ole tarvetta parantamiselle tai huoltamiselle.

No tota tota, keinut ja kiipeilytelineet on ok, niissä ei ole moitteensijaa. (Päiväkodin johtaja)

Yksi työntekijöistä oli sitä mieltä, että lapsille ei tarvitse antaa lupaa kaikkeen, mutta heille täytyy antaa mahdollisuuksia tehdä ja kokeilla paljon erilaisia asioita. Muuronen (2016, 9) jatkaa, että vaikka turvallisuus onkin tärkeä huomioon otettava seikka, liiallinen turvallisuuden tavoittelu ja korostaminen eivät saisi estää lasta leikkimistä ja kokeilemasta omia fyysisiä rajojaan. Aikuisen tehtävä on vastaajien mielestä myös heittäytyä lasten maailmaan ja katsoa pihaa lapsen näkökulmasta. Vastaajat painottivat, että lapset ovat yleensä innokkaita

keksimään uusia ideoita ja leikkejä ja suurin osa ideoista pihalla lähtee lapsista itsestään.

8.3 Kehittyvä oppimisympäristö

Vastauksissa nousi tarve kehittää pihan maastoa sekä yleisesti viihtyvyyttä ja houkuttelevuutta. Työntekijät toivoivat pihaan muun muassa pensaita, kukkia ja muita istutuksia, asfalttialuetta, erilaisia pinnanmuotoja tasaisen soran tilalle, puunrunkoja, metsänpohjaa eli kunttaa sekä nurmea. Työntekijät kokivat näiden innostavan lapsia, lisäävän heidän aktiivisuuttaan sekä kehittävän heidän motorisia taitojaan. Työntekijät kokivat, että myös selkeästi rajatut leikkialueet lisääisivät lasten innostusta ja aktiivisuutta. Työntekijät olivat havainnoineet, että kota-alue ja sen läheisyydessä olevat pitkospuut houkuttelivat lapsia. Kota-alueen käytön lisääminen nousikin työntekijöiden vastauksissa kehittämiskohteeksi.

Joku asfalttialue olis hirveen kiva, meillähän on hirveitä jalkapalloilijoita ja pallopeleistä muutenkin tykkää niin olis joku tasanen asfaltti missä leikkiä niitä hommia. (Lastenhoitaja)

Tasasen soran tilalle pinnanmuotoja. Jotain kiviä, puunrunkoja ja sellasta vähän niinku luonnonmukaista niin mä näkisin et se olis niinku kaikista eniten, tukis parhaiten sitä lasten liikkumista. (Päiväkodin johtaja)

Piha-alueella kota-aluetta voi hyödyntää monella eritavalla mm. Leikkimiseen, mutta myös motorisiin harjoituksiin esim. kiipeäminen mäelle ja alas, pitkospuilla kävely... (Pedagoginen lähiesimies)

Keinujen ja kiipeilytelineiden nähtiin olevan hyvässä kunnossa, mutta esimerkiksi hiekkalaatikon osalta yhdellä vastaajista oli selkeä kehittämissuunnitelma. Vastaajan mukaan pihalla olisi hyvä olla kaksi isoa hiekkalaatikkoa, sillä pienemmissä laatikoissa hiekka ei pysy lasten touhutessa. Lisäksi vastauksissa toivottiin paljon erilaisia lapsia innostavia ja aktivoivia välineitä ja tekemistä. Erilaiset ja nykyistä isommat kiipeilytelineet, tasapainoa kehittävät välineet,

jalkapallomaalit sekä isommille lapsille isompi liukumäki olivat työntekijöiden haastatteluissa esiin nousseita toiveita Haikaran pihalle.

Hiekkalaatikot on tota, mun mielestä ei sovellu. Eli minä suosisin sellasia isoja hiekkalaatikoita ja jossa sitten mahdollisesti vois olla siellä hiekkalaatikon keskellä, jotain pieniä tasoja tai jotain, että reunan lisäksi vois sinne tehdä niitä. (Päiväkodin johtaja)

No siinä on mun mielestä kuitenkin nyt aika pienet kiipeilytelineet, jos mä mietin koko talon lapsilukua ja suhteuttaa sitä, et tavallaan et olis niitä erilaisia kiipeily mahdollisuuksia. (Varhaiskasvatuksen opettaja)

Ulkolelujen osalta löytyi kehitettävää uusimisen muodossa. Työntekijöistä kaikki olivat sitä mieltä, että pihalle tulisi hankkia lisää lapsia innostavia leluja ja välineitä. Työntekijät toivoivat pihaan muun muassa rekka-autoja, lisää lapioita ja ämpäreitä sekä pienten lasten potkupyöriä. Yksi vastaajista kertoi, että aiemmin leluja oli ollut enemmän, mutta rikki menneiden tilalle ei ole hankittu uusia. Vastaajista useampi toivoi Haikaran päiväkodin pihalle myös selkeitä leikkikokonaisuuksia, jotka ohjaisivat lapsia helpommin leikkiin. Tällaisia olisivat esimerkiksi hiekkalaatikon viereen leikkipaketit. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei päiväkodista tarvitse löytyä kaikkia leluja ja välineitä, mitä lapsilla kotona on. Päiväkodin tehtävänä on myös rikastuttaa lasten mielikuvitusta ja päiväkodissa voitaisiinkin keksiä eri välineille uudenlaisia käyttötarkoituksia. Yksi vastaajista nosti esiin ajatuksen siitä, ettei kaikkia leluja tarvitse riittää jokaiselle lapselle vaan päiväkodissa on hyvä opetella myös lelujen jakamista. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että toi pihalle mitä tahansa leluja tai välineitä, aina löytyy lapsia, jotka innostuvat.

Siis välineitä meillä on ollu, mutta nyt ne tuntuu että ne alkaa olla aika vähissä ne taitaa olla melkein kaikki, meillä oli semmosia hienoja rekkoja ja kaikkee, mut ne on kaikki rikki ja heitetty pois. (Lastenhoitaja)

Ulkoiluvälineitä voisi olla lisää ja valmiita leikkipaketteja voisi olla esimerkiksi hiekkalaatikon viereen valmiina. Lasten kanssa sitten otettaisiin laatikko leikkiin ja huolehdittaisiin lelujen siivouksesta leikin jälkeen. (Pedagoginen lähiesimies)

Potkupyöriä meillä ei oo, ehkä niitäkin toisaalta tarviis mutta sitten taas mietin, että siinä pihassa pitäis mun mielestä olla riittävästi

*aktiviteettiä kaiken ikäisille ja sitten aina vähän mieltä et mikä se aktiviteetti on ja onko varhaiskasvatuksen tarkoituksen mukaista tarjota ihan kaikkee toisaalta mitä nykypäivänä lapsilta löytyy kotoa.
(Varhaiskasvatuksen opettaja)*

*No mielestä löytyy aika monipuolisesti, toki ehkä nykypäivänä mieltii niin lapset on tottunu aika paljon materiaan ja, että kaikkee pitää löytyä tavallaan niin kun lunta kolotaan vaan lumikololla ja sit tavallaan rikastuttaa sitä lapsen mielikuvitustakin hyödyntäen muitakin välineitä, et pystyy sitä tekee.
(Varhaiskasvatuksen opettaja)*

Työntekijät tarkastelivat pihan kehittämistä kokonaisvaltaisemmin kuin yksittäisten lelujen tai välineiden hankkimisena. He näkivät suurimpana kehittämishaasteena maanpinnanmuodot ja erilaiset leikkialueet. Sääkslahti (2015, 134–135) täsmentää, kuinka ulkona liikkumiseen houkuttelevia asioita ovat esimerkiksi metsämaasto, tasainen pelialue, rappuset, rinnealue, sekä kiipeilyyn ja tasapainoiluun innostavat välineet. Lisäksi työntekijöiden vastauksissa korostuivat pihan viihtyvyys ja monipuolisuus pihan kokonaisuuden näkökulmasta.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätökset-luvussa palataan työn alussa esitettyyn tavoitteeseen ja käydään läpi tutkimuksen keskeisimmät tulokset, sekä kehittämissuhteet. Opinnäytetyön tavoitteena oli pyrkiä yhteistyössä lasten ja työntekijöiden kanssa löytämään kehitysideoita, joilla Haikaran pihaa voitaisiin kehittää lasten fyysistä aktiivisuutta tukevaksi ja omaehtoiseen liikkumiseen innostavaksi oppimisympäristöksi.

9.1 Tulosten tulkinta

Tutkimusta tehdessä ilmeni, että ulkoilu Haikaran pihalla on jokaiselle tutkimukseen osallistuneelle lapselle mieluista. Tämä antaa hyvän lähtökohdan kehittää pihaa entisestään, sillä tiedetään, että lapset ovat jo valmiiksi innokkaita liikkumaan ja leikkimään Haikaran pihalla.

Tuloksista ilmeni, että lapsien keskuudessa tärkeimmäksi pihalla viihtymiseen vaikuttavaksi tekijäksi nousi leikkiminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 32) painottavat, että oppimisympäristön tulee tarjota lapselle mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen, uteliaisuuteen sekä omaehtoiseen leikkiin. Sääkslahti (2015, 133) tuo myös esille, että lapset ovat aktiivisimmillaan juuri omaehtoisessa ja vapaassa leikissä.

Toiseksi merkittäväksi asiaksi lapset nostivat vuorovaikutussuhteet muiden lasten kanssa. Hakkaraisen (2008) mukaan joissakin uudemmissa lähikehitystä tarkastelevissa tulkinnoissa yhteisön merkitys on nostettu entistä tärkeämmäksi yksilönkehitykseen vaikuttavaksi tekijäksi. Mielekkyyys yhteiseen toimintaan sekä vertaisoppijan tuki ovat merkittävässä osassa, kun lapsi oppii uusia taitoja. Lisäksi Hakkarainen korostaa leikin kautta oppimista ja kehittymistä, jonka vuoksi on tärkeää, että lapsen luovuudelle, mielikuvitukselle ja innostumiselle jätetään tilaa. (Hakkarainen 2008, 45–49.)

Lapset kaipasivat aikuisilta enemmän aktiivisuutta ulkoilujen aikana, mikä lisäisi myös lasten innostumista. Lapset toivoivat aikuisten leikkivän ja pelaavan

enemmän heidän kanssaan, sillä tällä hetkellä lasten silmissä aikuisten toiminta näkyy seisoskeluna ja lasten vahtimisena. Hakkaraisen (2008) mukaan aikuinen tarvitaan usein lapsen refleksion eli oman ajattelun ja pohdinnan kehittymiseen. Aikuisen tehtävä on auttaa käynnistämään refleksio, mutta kuitenkin antaa tilaa lapsen omalle tutkimiselle ja oppimiselle. (Hakkarainen 2008, 46–49.) Myös työntekijöiden vastaukset puolsivat lasten ajatuksia. Työntekijät toivat ilmi huolta siitä, ettei heille jää aikaa olla läsnä lasten kanssa, vaan aikaa menee suuren lapsijoukon valvomiseen. Kaikki työntekijät olivat samaa mieltä siitä, että aikuisella on suuri rooli lapsen innostumisessa ja aktiivisuudessa.

Työntekijöiden vastauksista nousi esiin paljon kehitysideoita pihan miljööseen liittyen. Työntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että pienten ja isompien lasten leikkialueiden tulisi olla erillään sekä lasten turvallisuuden ja aktiivisuuden takia, että työntekijöiden läsnäolon takia. Työntekijät olivat lisäksi sitä mieltä, että tuomalla pihaan lisää leluja, rakennettuja välineitä sekä erillisiä leikkialueita, lasten innostuminen leikkiin ja liikkumiseen lisääntyisi. Fyysistä aktiivisuutta ja motorisia taitoja saisi puolestaan lisättyä työntekijöiden mukaan saamalla pihaan lisää erilaisia maan muotoja ja maastoa erityisesti asfalttia ja nurmialuetta. Sääkslahti (2015, 134, 171) yhtyy erilaisten maanmuotojen tärkeyteen, muistuttaessaan epätasaisen maaston lisäävän lasten aktiivisuutta sekä kehittävän motorisia taitoja. Työntekijät olivat lisäksi sitä mieltä, että erilaiset luonnolliset materiaalit kuten puun rungot lisäisivät lasten innostumista ja aktiivisuutta.

Tuloksista ilmeni, että lapset tiesivät melko hyvin päiväkodin pihassa olevia sääntöjä, mutta eivät kuitenkaan osanneet kertoa miksi tällaisia oli olemassa. Koivusen (2009) sekä Sääkslahden (2015) mukaan sääntöjen sopiminen ja läpikäyminen lasten kanssa yhdessä helpottaa myös niiden ymmärtämistä. Lisäksi käytössä tulisi olla vain välttämättömimmät säännöt, jolloin myös niiden noudattaminen ja kertaaminen olisi mahdollista arjen keskellä. Sen sijaan, että lapsia kiellettäisiin, tulisi heitä opettaa toimimaan oikealla tavalla. (Koivunen 2009, 66–67; Sääkslahti 2015, 171.) Lasten keskuudessa epä tietoisuutta herättivät erityisesti kota-alueeseen liittyvät säännöt, jotka nousivat ensimmäisenä esille lasten kanssa säännöistä keskusteltaessa.

Kaikki lapset toivoivat pihaan uusia rakennettuja välineitä sekä leluja. Erityisesti liikkumiseen ja leikkiin innostaviksi lasten mielestä nousivat sellaiset, jotka mahdollistaisivat leikkimisen ystävien kanssa. Tutkimukseen osallistuneet lapset olivat iältään jo 5-vuotiaita, mikä näkyi toiveina suuremmista ja motorisia taitoja vaativimmista leikkivälineistä. Tällaisia toiveita olivat esimerkiksi suurempi liukumäki ja kiipeilyteline. Lasten mielestä parhaita leikkivälineitä olivat sellaiset, jotka ohjaavat selkeään toimintaan ja liikkeeseen. Erityisesti lapset innostuivat siitä mitä jo osasivat, eivät siitä mitä täytyi harjoitella.

Kun lapsilta kysyttiin mitä he haluaisivat tehdä, jos saisivat tehdä mitä vaan, lasten toiveet olivat lähtökohtaisesti konkreettisia ja toteutettavissa olevia. Työntekijöiden vastaukset olivat lasten vastauksiin verrattuna vähemmän konkreettisia. Työntekijät näkivät lasten fyysisen aktiivisuuden lähtevän enemmän pihan miljööstä kuin yksittäisistä leluista tai välineistä. Työntekijöiden koulutustausta näkyi vastausten konkreettisuudessa. Lasten kanssa arjessa lähempänä työskentelevien vastaukset mukailivat enemmän lasten vastauksia ja toiveita pihan kehittämisestä, kun taas vähemmän arjessa mukana olevat työntekijät näkivät lasten tarpeet abstraktimmin.

9.2 Kehitysideat

Tutkimustuloksista nousi esiin kuusi seikkaa, jotka huomioimalla Haikaran pihaa voidaan lähteä kehittämään lapsia innostavammaksi ja aktivoivammaksi oppimisympäristöksi. Tutkimustuloksista keskeisimmiksi nousseet kehityskohdat ja kehitysideat koottiin yhteen taulukkoon. (Taulukko 1)

Haikaran piha

Lapset	Aikuiset	Kehittäminen
Leikkiminen	Innostavat pelit	Liikkumiseen innostaminen leikin kautta
Epävarmuus kehitettävissä taidoissa	Kokemus lasten omatoimisuudesta	Kannustamisen tärkeys
Aikuisten passiivisuus	Teemaviikot, aamu-ulkoilut	Lasten osallisuus ja mielipiteet näkyväksi
Aikuisten kanssa leikkiminen	Liikaa lapsia valvottavana	Pienryhmät, ulkoilujen porrastaminen
Lelut ja leikkivälineet	Leikkikokonaisuudet	Lasten toiveiden mukaiset leikkivälinehankinnat
Tietämättömyys sääntöjen merkityksestä		Lasten kanssa sovitut ja läpikäytyt säännöt

TAULUKKO 1. Haikaran pihan kehittäminen

Lapsille leikkiminen oli tutkimustulosten perusteella tärkein innostumiseen ja viihtyvyyteen vaikuttava tekijä. Kun taas työntekijöiden kokemuksen mukaan lapset innostuvat pihapeleistä, kuten pallopeleistä tai hipasta. Sääkslahti (2015, 133) muistuttaa, että lapset ovat aktiivisimmillaan juuri

omaehtoisessa ja vapaassa leikissä, mikä tulisi ottaa huomioon innostaessa lapsia liikkumaan aktiivisesti. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaan lasten tulee liikkua vähintään kolme tuntia päivässä ja aktiivisuuden tulee koostua kevyestä, reippaasta ja vauhdikkaasta liikunnasta (Iloa, leikkiä ja... 2016). Fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi innostavalla tavalla aikuisten tulisi tarjota lapsille liikunnallisia pelejä ja liikuntatuokioita leikkiin yhdistettynä.

Tutkimustuloksista nousi esille lasten epävarmuus tehdä ja harjoitella asioita, joissa eivät olleet taitavia. Työntekijät kertoivat lasten olevan ulkoiluissa itsenäisiä ja keksivän pääasiassa tekemistä itse. Työntekijöiden mukaan aikuisella on merkittävä rooli lasten aktiivisuudessa ja uusien taitojen oppimisessa. Teoriassa lähikehityksen vyöhykkeestä painotetaan, että lapset tarvitsevat usein aikuista käynnistämään lapsen refleksio, jonka myötä lapsella on mahdollisuus oppia ja kehittyä. Lisäksi aikuisella on tärkeä rooli lähikehityksen alueella tukea lapsen oppimista ja auttaa häntä saavuttamaan potentiaalinsa. (Hakkarainen 2008, 45–49.) Tutkimustulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että lasten aktiivisuuden ja kehityksen kannalta työntekijöiden tulisi tukea ja kannustaa lapsia nykyistä enemmän pihalla liikuttaessa ja leikittäessä.

Lapset kokivat aikuisten olevan ulkoiluiden aikana passiivisia ja toivoivat, että aikuiset olisivat aktiivisempia ja leikkisivät heidän kanssaan enemmän. Työntekijät kertoivat järjestävänsä liikkumiseen innostavia teemaviikkoja, mutta toivat esille myös huolta siitä, ettei suuren lapsimäärän valvominen anna mahdollisuutta leikkiä lasten kanssa etenkin iltapäivisin. Lasten vahva toive aikuisten aktiivisuuden lisäämisestä herättää kysymyksen siitä, otetaanko lasten osallisuutta ja toiveita tarpeeksi huomioon lapsia aktivoivaa ja innostavaa toimintaa suunniteltaessa. Mahdollistamalla lapsen osallisuuden, aikuinen myös osoittaa luottamusta lasta sekä hänen toimijuuttaan kohtaan (Turja 2017, 53). Jotta työntekijöillä olisi nykyistä paremmin mahdollisuuksia ulkoilla lasten kanssa, tulisi pienryhmätoimintaan sekä myös työntekijöiden mainitsemaan ulkoiluiden porrastamiseen kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

Leikkivälineet ja lelut ovat tärkeä innostumiseen ja aktiivisuuteen vaikuttava tekijä niin lasten kuin työntekijöidenkin vastausten perusteella. Tämänhetkisen tilanteen kehittämiseksi voidaan tehdä johtopäätös, että tarve uusille välineille ja leluille on suuri. Uusien leikkivälineiden sekä monipuolisten lelujen ja leikkikokonaisuuksien hankkimisen myötä lapset saivat uusia mahdollisuuksia ja intoa leikkiin sekä monipuoliseen liikkumiseen.

Viimeisenä tuloksena nousee lasten tietämättömyys pihaan liittyvistä säännöistä. Turja (2017, 50) muistuttaa, että päiväkotien toimintatapojen, tilojen ja niiden luomien mahdollisuuksien tunteminen vaikuttaa myös lasten osallisuuteen ja kokemukseen vaikuttaa asioihin. Päiväkodin sääntöjen tunteminen ja ymmärtäminen antaa näin ollen lapsille paremmat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa arkeen ja päiväkodin toimintaan. Sääntöjen sopiminen ja läpikäyminen lasten kanssa säännöllisesti auttaa lapsia ymmärtämään ja sitoutumaan päiväkodin sääntöihin ja toimintatapoihin.

Edellä mainittujen johtopäätöksien perusteella voidaan todeta, että merkittävimmissä roolissa lasten aktiivisuuteen ja innostumiseen on päiväkodissa toimivien aikuisten toiminta enemmän kuin pihan fyysiset elementit tai uudet hankinnat. Viisi kuudesta kehittämiskohteesta on ratkaistavissa työntekijöiden asenteiden sekä heidän oman toimintansa suunnittelun ja muuttamisen myötä.

10 POHDINTA

10.1 Eettisyys ja luotettavuus

Osallistujien halukkuuteen osallistua tutkimukseen voivat vaikuttaa monet asiat. Keskeisimpiä ovat käytännön asiat, eli mitä tutkimukseen osallistuminen konkreettisesti osallistujalle tarkoittaa. Onko tutkimus kertaluontoinen vai onko osallistujan sitouduttava pidemmäksi aikaa, kuinka paljon aikaa osallistujan on varattava tutkimukseen osallistumista varten, vaatiiko osallistuminen konkreettista tapaamista vai tapahtuuko aineiston keruu esimerkiksi kyselylomakkeella anonymisti sekä tallennetaanko tutkimustilanne esimerkiksi äänittämällä haastattelu. Näistä kaikista on tiedotettava kaikkia tutkimukseen osallistuvia ennen aineiston keruuta. (Kuula 2013, 106–107.) Lasten kohdalla pohdittavaksi nousee, olivatko lapset oikeasti halukkaita osallistumaan tutkimukseen, vai valitsiko työntekijät haastateltavat lapset oman mielensä mukaan. Eettisyyden kannalta tärkeää on, että haastattelun aluksi lapsille kerrottiin, mistä tutkimuksessa on kyse ja miksi heidät on pyydetty haastateltaviksi. Lisäksi on tärkeää, että lapsilta kysyttiin lupa haastattelun nauhoittamiseen.

Työntekijöiden haastattelujen kannalta eettisyyttä sekä luotettavuutta lisäsi se, että työntekijöille lähetettiin haastattelukysymykset etukäteen valmistautumista varten, sekä annettiin mahdollisuus vaikuttaa haastatteluiden aikatauluun ja kulkuun. Lisäksi eettisyyteen vaikutti se, että haastattelut toteutettiin videoyhteydellä, jolloin haastateltavat näkivät tutkijat koko haastattelun ajan. Haastatteluiden jälkeen aineistot litteroitiin heti ja poistettiin välittömästi.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullista tutkimusta tehdessä tärkeäksi tarkasteltavaksi seikaksi nousee tutkimuksen luotettavuus. Luotettavuuden kriteereitä ovat uskottavuus, vastaavuus, siirrettävyys, tutkimustilanteen arviointi, varmuus, riippuvuus, luotettavuus ja vakiintuneisuus. Uskottavuuteen kuuluu tutkimuksen neutraalius. Neutraaliudella tarkoitetaan sitä, ettei tutkimustuloksiin ole vaikuttaneet tutkijan omat arvot. Vastaavuus kertoo siitä, vastaavatko saadut tulokset aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Toistettavuudella tarkoitetaan sitä,

voidaanko tuloksia siirtää toiseen asiayhteyteen. Tutkimustilanteen arvioinnissa otetaan huomioon mahdolliset tutkimustilanteiden eroavaisuudet, kuten ulkoiset häiriötekijät haastatteluissa. Varmuudella tarkoitetaan sitä, miten tutkija on ottanut huomioon juuri nämä mahdolliset häiriötekijät tutkimustilanteessa ja muut yllättävät tutkimukseen vaikuttavat tekijät. Riippuvuus kertoo siitä, onko tutkimus tehty tieteellisen tutkimuksen perusteiden mukaan. Luotettavuus ja vakiintuneisuus tarkoittavat sitä, että prosessissa on ollut mukana ulkopuolinen ihminen, joka on tarkastanut tutkimuksen etenemistä sekä arvioinut tutkimuksen tuotosta. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 158–162.) Hirsjärven ja Hurmeen (2009) mukaan tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa hyvillä valmisteluilla, kuten haastattelurungon suunnittelemisella etukäteen sekä haastatteluiden litteroinnilla mahdollisimman pian haastattelutilanteen jälkeen. Se, kuinka haastattelut suunnitellaan ja toteutetaan vaikuttavat aina myös haastatteluaineiston luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 184–185.)

Tutkimukseen osallistui yksi päiväkotit, minkä vuoksi tutkimusta ei voida yleistää laajempaan mittakaavaan. Lisäksi yleistettävyyteen vaikuttaa tutkimusotannan pieni koko. Tutkimukseen osallistuvat lapset valittiin kuitenkin kahdesta eri päiväkotiryhmästä ja työntekijät olivat eri ammattinimikkeillä toimivia. Luotettavuutta lisää lupakirjeiden lähettäminen vanhemmille tutun Daisy-palvelun kautta, jolloin vastaukset kirjautuivat kirjallisena ja tutkijoille anonyymeina eikä kukaan ulkopuolinen päässyt lukemaan vastauksia.

Yksi keino lisätä tutkimuksen luotettavuutta on tarkastella tutkittavaa ilmiötä useasta eri näkökulmasta. Tätä kutsutaan triangulaatioksi ja Denzinin (1978) mukaan se voidaan jakaa neljään eri pääkohtaan. Ensimmäinen käsittelee tutkimusaineistoa ja sen merkitys on, että aineistoa kerätään usealta eri tiedonantajaryhmältä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 166, 168) Tässä tutkimuksessa aineistoa kerättiin sekä päiväkodin lapsilta, että työntekijöiltä. Denzinin (1978) jaottelun mukaan triangulaation toinen kohta käsittelee tutkijoita. Tämän mukaan tutkimukseen osallistuvia tutkijoita tulisi olla mahdollisimman monia. Erityisesti havainnoinnissa tulisi käyttää useampia kuin yhtä havainnoijaa. Triangulaation kolmas kohta ottaa huomioon tutkimukseen käytettävän teoretiedon. Sen mukaan tutkimuksessa tulisi olla mukana myös teoreettisia näkökulmia, jotta tutkimusta voidaan tarkastella laajemmin. Useamman metodin kuten esimerkiksi

haastattelun, kyselyn ja havainnoinnin käyttö tai vaihtoehtoisesti yhden metodin muuntelu kuten kysymysten uudelleen muotoilu samasta aiheesta, ovat triangulaation viimeisen pääkohdan mukaan tarkasteltavia asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 168.) Tässä tutkimuksessa toinen, triangulaation pääkohta on otettu huomioon kahden tutkijan osallistumisella tutkimukseen. Tärkeäksi välineeksi nousikin tutkijoiden keskinäinen ideointi ja reflektointi, mikä toi laajempia ja monipuolisempi näkökulmia tutkimukseen. Toinen pääkohta toteutuu aiempaan tutkimustietoon tutustumisen ja laajan teoreettisen katsauksen kautta. Triangulaation neljäs kohta toteutuu osittain tämän tutkimuksen osalta aikuisten haastattelussa. Haastattelussa käytettiin Haikaran pihan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä sekä kysymyksiä lasten innostamiseen ja aktivoimiseen piha-alueen näkökulmasta.

10.2 Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyöprosessi alkoi kesäkuussa 2020 ja työ valmistui toukokuussa 2021. Prosessi oli kokonaisuudessaan hyvin pitkä ja vaatikin molemmilta työn tekijöistä pitkäjänteistä keskittymistä työn tekoon. Yhdessä kirjoittaminen sekä aiheen mielekkyys auttoivat jaksamaan pitkän prosessin ajan. Työn aikatauluttaminen oli tärkeää. Näin pystyimme hallitsemaan prosessimaisen työskentelyn ja työ saatiin ajallaan valmiiksi. Tarkka aikataulu mahdollisti myös vapaa-aikaa kirjoittamisesta, minkä koimmekin tärkeäksi työn edistymisen kannalta. Koronaviruspandemia ei loppujen lopuksi ja suureksi onneksi häirinnyt työskentelyämme. Yhteistyökumppanimme oli valmis tekemään muutoksia ja joustamaan, jotta haastattelut saatiin tehtyä. Esityksen työmme tuloksista pidimme etätapaamisena päiväkodin johtajan ja työntekijöiden kanssa. Kaiken kaikkiaan, vaikka opinnäytetyön prosessi oli pitkä, mahdollisti se ammatillisen kasvun ja kehityksen. Koemme, että yhdessä tehty opinnäytetyö antoi meille enemmän, mitä yksin tehty työ olisi antanut.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä on aikaisemmin tutkittu paljon, mutta pihoja oppimisympäristöinä yllättävän vähän. Tämä on siis aihe, joka vaatisi lisää tutkimuksia. Jatkotutkimusehdotuksena esitämme tutkittavaksi työntekijöiden arvojen ja asenteiden merkitystä laajemmin lasten aktiivisuuteen

ja innostumiseen. Toisena jatkotutkimusehdotuksena esitämme tutkittavaksi lasten motorisen kehityksen vaikutusta lasten innostumiseen päiväkodin ulkoiluista. Tässä opinnäytetyössä käsitelimme aiheita, mutta vähäisten aikaisempien tutkimustulosten vuoksi aihe vaatisi lisää tutkimista.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2018. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alvoittu, E. 2015. Vanhempien ja varhaiskasvattajien näkemyksiä 3–5-vuotiaiden lasten fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Liikunnan yhteiskuntatieteet. Jyväskylän yliopisto. Pro-gradu.

Cools, W., De Martelaer, K., Samaey, C. & Andries, C. 2011. Fundamental movement skill performance of preschool children in relation to family context. *Journal of Sports Sciences* 29 (7). 649–660.

Haapala, E., Pulakka, A., Haapala, H. & Lakka, T. 2016. Fyysisen aktiivisuuden ja fyysisen passiivisuuden yhteydet terveyteen ja hyvinvointiin lapsilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö (toim.) 2016. Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:22. Pdf-tiedosto. Luettu 7.11.2020.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75406/OKM22.pdf>

Hinkley, T., Crawford, D., Salmon, J., Okely, A. & Hesketh, K. 2008. Preschool Children and physical activity. Review of correlates. *American journal of preventive medicine* 34 (5).

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos. Helsinki: Tammi.

Huovinen, T. & Rintala, P. 2017. Yksilön huomioiminen liikuntapedagogiikassa. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä – varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Pdf-tiedosto. Luettu 17.11.2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>

Jaakkola, T. 2017. Liikuntataitojen oppiminen. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. 2017. Johdatus liikuntapedagogiikkaan. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jokinen, J. 2020. Kunta vahvasti immuunijärjestelmää. *Aamulehti*. 17.10.2020.

Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M. & Tamminen-Vesterbacka, T. 2010. Matkalla ohjaajuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kurkinen, K. varhaiskasvatuksen johtaja. 2021. Palaverimuistio 15.2.2021.

Kuula, A. 2013. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Muuronen, K. 2016. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien yleissopimus Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten perustana. Teoksessa Opetus- ja kulttuuriministeriö (toim.) Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:22. 7–11 Pdf-tiedosto. Luettu 16.12.2020 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75406/OKM22.pdf>

Paju, E. 2013. Lasten arjen ainekset. Helsinki: Tutkijaliitto.

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2017. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raittila, R. 2008. Retkellä. Lasten ja kaupunkiympäristön kohtaaminen. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 333. Jyväskylän yliopisto. Pdf-tiedosto. Luettu 23.11.2020.

Raittila, R. & Siippainen, A. 2017. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino Oy.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2009. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. Haastattelu. Tutkimus, tilanteen ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Saarsalmi, O. (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Stake & Sosiaali- ja terveysministeriö. Oppaita 71. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Savander-Ranne, C. & Lindfors, J. 2013. Oppimisympäristö ja oppiminen. Teoksessa Savander-Ranne, C., Lindfors, J., Lankinen, P. & Lintula, L. (toim.) Kehittyvät oppimisympäristöt. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu.

Soini, A & Sääkslahti, A. 2017. Fyysinen aktiivisuus lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino Oy.

Soini, A., Kettunen, T., Mehtälä, A., Sääkslahti, A., Tammelin, T., Villberg, J. & Poskiparta, M. 2012. Kolmevuotiaiden päiväkotilasten mitattu fyysinen

aktiivisuus. Liikunta & Tiede 49 (1). Tutkimusartikkeli 52–58.

https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2012/lt112_tutkimusartikkelit_soini.pdf

Soini, A. 2015. Always on the move? Measured physical activity of 3-year-old preschool children. *Studies in sport, physical education and health*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.

Sääkslahti, A. 2015. *Liikunta varhaiskasvatuksessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tammelin, T. 2017. Liikuntasuosituksset. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. 2020. Varhaiskasvatus 2019. Luettu 26.11.2020. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/varhaiskasvatus>

Tremblay, M., Salomé, A., Barnes, J., Saunders, T., Carson, V., Latimer-Cheung, A., Chastin, S., Altenburg, T. & Chinapaw, M. 2017. Sedentary behavior Research Network (SBRN) – Terminology consensus project process and outcome. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. Luettu 23.11.2020. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5466781/pdf/12966_2017_Article_525.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. 2. laitos. EU: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Tampere: Vastapaino Oy.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES). n.d. Leikkikentät. Luettu 8.12.2020. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/leikki-ja-huvipuistot/leikkikentat#32a20412>

Varhaiskasvatuslaki 13.07.2018/540.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Pdf-tiedosto. Luettu 11.6.2020 https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwj_osc-75fnAhWymIsKHZ_C9UQFjAAegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.oph.fi%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fvarhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf&usq=AOvVaw3z7unz5VFtNQbk6HGC_UKe

Vuori, I. 2013. Liikunta lapsena ja nuorena. Teoksessa Vuori, I., Taimela, S. & Kujala, U. (toim.) *Liikuntalääketiede*. 3.–6. painos. Helsinki: Duodecim.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991/60.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje työntekijöille

11.12.2020

Hei Haikaran työntekijät!

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, joka käsittelee päiväkotien pihoja lasten fyysisen aktiivisuuden mahdollistajana ja kehittäjänä. Olemmekin iloisia, että saamme tehdä työtämme yhteistyössä teidän kanssanne. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Raija Yliniemi.

Tutkimuksemme toteutetaan lasten ja teidän työntekijöiden haastatteluina, sekä pihan visuaalisena taltiointina. Haluamme haastatella teitä työntekijöitä ja päästä keskustelemaan mielipiteistänne. Toivoisimme, että haastatteluihin osallistuisi eri ammattinimikkeillä työskenteleviä.

Liitteenä lähetämme lupakirjeet lasten huoltajille, jotka toivomme teidän kautta välittyvän.

Yhteistyöterveisin
Petra Lehtinen ja Emmi Mujunen

Liite 2. Saatekirje huoltajille

26.11.2020

Hei kotiväki!

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, joka käsittelee päiväkotien pihoja lasten fyysisen aktiivisuuden mahdollistajana ja kehittäjänä. Teemme työtä yhteistyössä Haikaran päiväkodin kanssa. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Raija Yliniemi.

Tutkimuksemme toteutetaan haastatteluina ja pihan visuaalisena taltiointina. Haluamme työssämme haastatella lapsia ja päästä keskustelemaan heidän mielipiteistään, joita käytämme työmme tuloksissa. Visuaalisena materiaalina työssämme haluaisimme käyttää lasten itse ottamia valokuvia heille mieluisista paikoista päiväkodin pihoilla. Lapset itse eivät näy kuvissa.

Kysymmekin nyt teiltä huoltajilta, annatteko luvan lapsenne haastatteluun ja yhteistyöhön kanssamme. Pyydämme, että kerrotte vastauksenne lapsenne ryhmän työntekijälle viimeistään 11.12.2020 mennessä.

Yhteistyöterveisin
Petra Lehtinen ja Emmi Mujunen

Liite 3. Lasten haastattelurunko

Haastattelukysymykset lapsille

1. Lapsen ikä?
2. Kerro tekemästäsi piirustuksesta?
3. Oletko mielelläsi ulkona päiväkodissa?
4. Mitä tykkäät tehdä ulkona päiväkodissa? Mitä leikkiä?
5. Mitä et tykkää tehdä, miksi?
6. Jos saisit tehdä mitä vaan ulkoilussa, mitä tekisit?
7. Mitä aikuiset tekevät pihalla? Mihin tarvitset aikuisia? Mitä toivoisit aikuisten tekevän pihalla?
8. Mitä leluja tai välineitä toivoisit päiväkodin pihalle lisää?
9. Mikä on Haiharan päiväkodin pihassa parasta, mikä on sinun lempipaikkasi pihalla?
10. Mitä sääntöjä pihassa on? Mitä ei saa tehdä? Mitä luulet, miksi päiväkodin pihassa on sääntöjä?

Liite 4. Työntekijöiden haastattelurunko

Haastattelurunko työntekijöille:

1. Ammattinimike?
2. Mitä havaintoja olet tehnyt lasten toiminnasta, leikistä pihalla? Mitä lapset tekevät mieluiten?
3. Millaisia mahdollisuuksia lapsella on liikkua ulkona?
4. Millaisena Haikaran piha innostaisi ja aktivoisi lapsia omaehtoiseen liikkumiseen?
5. Miten lasten fyysistä aktiivisuutta ja terveellistä elämäntapaa tuetaan päiväkodissa?
6. Mikä on aikuisen rooli lapsen innostuksen, aktiivisuuden tukijana?
7. Miten päiväkodin pihaa pitäisi mielestäsi kehittää? Miten itse voit kehittää piha-aluetta ja lasten toimintaa siellä?
8. Miten pihoja suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon lasten turvallisuus? Miten turvallisuudesta huolehditaan Haikaran päiväkodissa?
9. Miten kuvaisit/arvioisit Haikaran ulkoiluvälineitä?
10. Mitä muuta haluat sanoa päiväkodin pihasta lapsen liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden oppimisympäristönä?